

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Серія: Науковці університету

*Марина
Вікторівна
Триньова*

Біобібліографічний покажчик

Полтава
2011

Упорядники:

Спірякова Світлана Володимирівна, директор бібліотеки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Кращенко Юрій Петрович, аспірант, асистент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, віце-президент Національного студентського союзу;

Лесунова Ірина Миколаївна, заступник директора бібліотеки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Сорокіна Галина Юрївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Упорядники біобібліографічного покажчика «Марина Вікторівна Гриньова» висловлюють вдячність за допомогу в підготовці видання проф. **В. І. Лагнові**, **П. П. Артюшенку**, доц. **Н. Ф. Гриньовій**, **Г. А. Козельській**, **В. Е. Дяченку**, доц. **О. Г. Штені**, доц. **Н. М. Пивовар**, доц. **Л. В. Малакановій**, доц. **А. В. Ткаченку**, доц. **Л. М. Гомлі**, ас. **Ю. І. Боловацькій**, ас. **І. В. Кривошапці**, ас. **О. О. Гоменюк**.

Рецензенти:

Рогова Павла Іванівна, кандидат історичних наук, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського, заслужений працівник культури України;

Моргун Володимир Федорович, кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Друкується за рішенням вченої ради природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 5 від 26 січня 2011 року)

Марина Вікторівна Гриньова : біобібліографічний покажчик / упор. С. В. Спірякова, Ю. П. Кращенко, І. М. Лесунова, Г. Ю. Сорокіна. – Полтава : Р. В. Шевченко, 2011. – 132 с., іл.

Біобібліографічний покажчик висвітлює життя та діяльність Марини Вікторівни Гриньової, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, декана природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, заслуженого працівника освіти України.

Представлено науковий доробок ученого впродовж 30 років науково-педагогічної діяльності (1981-2011 рр.) – монографії, навчально-методичні посібники, підручники, концепції, програми, статті, вміщені в наукових збірниках, матеріали наукових конференцій та публікації в періодичній пресі з проблем педагогіки середньої та вищої школи.

Покажчик адресовано науково-педагогічним працівникам, учителям, бібліотекарям, аспірантам, студентам та фахівцям у галузі педагогіки для науково-дослідної, науково-методичної та навчально-виховної діяльності.

Від упорядників

Біобібліографічний покажчик присвячений Марині Вікторівні Гриньовій, доктору педагогічних наук, професору, завідувачу кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, декану природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, заслуженому працівнику освіти України.

У покажчику представлено науковий доробок ученого впродовж 30 років науково-педагогічної діяльності (1981-2011 рр.). Це монографії, навчально-методичні посібники, підручники, концепції, програми, статті, вміщені в наукових збірниках, матеріали наукових конференцій та публікації в періодичній пресі з проблем педагогіки середньої та вищої школи.

Біобібліографічний покажчик відкриває стаття **«Марина Гриньова: Людина, Учитель, Керівник»** Ганни Козельської, яка знайомить із життєвим та творчим шляхом Марини Вікторівни Гриньової.

Розділ **«Однодумці, колеги, друзі, учні про М. В. Гриньову»** вміщує відгуки про М. В. Гриньову як талановитого керівника, організатора освіти, продуктивного науковця, творчого викладача.

Розділ **«Наукова школа проф. М. В. Гриньової»** відображає діяльність у сфері її наукових інтересів та містить бібліографічні описи авторефератів кандидатських дисертацій, науковим керівником яких є проф. М. В. Гриньова.

Розділ **«Публікації про М. В. Гриньову»** вміщує матеріали про життєвий шлях, науково-педагогічну та громадську діяльність ученого. Матеріал розміщено за алфавітом прізвищ та назв праць.

Розділ **«Покажчик праць М. В. Гриньової»** містить бібліографічні описи:

– окремі праці (видання, де вчений є самостійним автором, упорядником, редактором чи одним із співавторів);

– статті (матеріали зі збірників наукових праць та періодичних видань – журнали, газети).

Матеріали згруповано та розміщено за прямою хронологією з виділенням років видання, в межах року – за українсько-російським алфавітом.

Допоміжний апарат біобібліографічного покажчика – це:

– **алфавітний покажчик** назв праць М. В. Гриньової;

– **іменний покажчик** прізвищ осіб, відомості про яких є у бібліографічних описах даного видання.

Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено за чинними в Україні стандартами (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006). Джерелами відбору документів були каталоги і картотеки наукової бібліотеки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, літописи, довідники, бібліографічні джерела та матеріали надані вченим.

Покажчик адресовано науково-педагогічним працівникам, аспірантам, учителям, бібліотекарям, студентам та фахівцям у галузі педагогіки для науково-дослідної, науково-методичної та навчально-виховної діяльності.

*Марина Триньова:
Людина, Учитель,
Керівник*

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Марина Вікторівна Гриньова – одна з тих особистостей, які примножують славу вітчизняної науки, свого наукового і навчального закладу, рідного краю. Професорсько-викладацький колектив, студенти педуніверситету, громадськість Полтавської області знають її як талановитого педагога-організатора, науковця нового покоління, ініціатора впровадження сучасної педагогічно-освітньої стратегії формування гуманної особистості майбутнього вчителя природничих дисциплін. Її життя і діяльність яскраві й багатогранні. Ця розповідь про Марину Вікторівну Гриньову – лише перша спроба доторкнутися до її таланту і донести його до читача.

У кожної людини, яка чогось досягла, були в житті вчителі і обставини, які спрямували її на шлях до успіху. Згадуючи про початок свого шляху, Марина Гриньова говорить, насамперед, про своїх батьків.

Віктор Борисович і Наталія Федорівна Гриньови народились, вросли й отримали освіту в Україні. Після того, як Віктор Борисович закінчив Харківський політехнічний університет, він отримав розподіл у Таллінн. Отже, молода сім'я переїхала до Естонії. Саме там 10 березня 1961 року у них народилася друга дитина – донька Марина.

Батько тоді працював в адміністрації суднобудівного заводу, мав дуже гарні перспективи професійного і кар'єрного зростання. Утім, мамі не дуже підходив естонський клімат, вона весь час мріяла про Батьківщину. Зрештою сім'я Гриньових повернулася до Полтави.

Тут необхідно сказати ще про одного представника цієї талановитої родини, дідуса Марини Вікторівни – Федора Калениковича Курінного. Цей відомий учений-ботанік був випускником Полтавського педінституту, багато зробив не лише для вітчизняної науки в цілому, але й для розитку кафедри ботаніки цього навчального закладу, зокрема, в 30-х роках минулого століття він був одним із

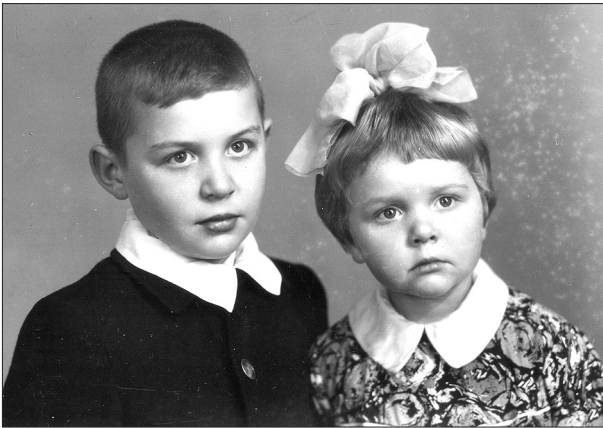
перших її завідувачів. Саме Федір Каленикович став засновником династії талановитих учених.

Коли Наталія Федорівна Гриньова повернулася в Полтаву, її з радістю прийняв на роботу учень Федора Курінного – тодішній декан природничого факультету Полтавського державного педагогічного інституту Андрій Потапович Каришин. Із 1963 року Наталія Федорівна працювала на кафедрі хімії цього факультету. Її діти – Борис та Марина – буквально вирости у цьому навчальному закладі.

Борис Вікторович Гриньов, закінчивши школу, вступив на фізичний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Зараз він – доктор фізико-математичних наук, професор, директор Інституту матеріалів сцинтиляційних матеріалів НАН України, академік і член президії Національної академії наук України, перший заступник Голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформації України. А Марина Вікторівна назажди пов'язала своє життя з навчальним закладом, стіни якого стали другою домівкою.

– Коли мама була на роботі, я проводила на факультеті весь свій вільний від школи час, – згадує Марина Вікторівна. – Знала тут кожного викладача, студента, навіть кожну рослинку. Бачила, як мама робила дисертацію. Тож, не вагаючись, обрала природничий факультет.

Такому вибору посприяло і те, що дівчинці пощастило зі шкільними педагогами. Вона закінчила середню школу №6 міста Полтави. Біологію там викладала Тетяна Євгенівна Баламовська і робила це надзвичайно цікаво і доступно. Це теж стало поштовхом до вибору професії.

*Борис і Марина
Гриньови,
м.Таллінн
(Естонія),
1965 рік.*

Отже, 1978 року Марина Гриньова стала студенткою природничого факультету. Її очікування від навчання справдилися на сто відсотків. Із вдячністю говорить вона про своїх викладачів – Григорія Федоровича Джурку, Валерія Васильовича Буйдіна, Віктора Марковича Закалюжного, Юрія Васильовича Самусенка, Віктора Івановичу Магду. З особливою теплотою згадує свого дипломного керівника Майю Михайлівну Саричеву, яка прищепила любов до експериментальних досліджень. У Майї Михайлівни з дипломницею склалися щирі, глибокі відносини, взаєморозуміння, встановився добрий науковий контакт. Завдяки цьому студентські наукові роботи Марини Гриньової брали участь у конкурсах, успішно відбувся захист дипломної роботи на тему «Дослідження фракцій крові свиней породи миргородська».

Але не тільки навчанням і науковою роботою жила в ті роки Марина Вікторівна. Була вона активною і в громадській діяльності, очоливши шефську роботу на факультеті. Разом з іншими студентами активно відвідувала дитячі інтернати, збирала для малечі шкільні бібліотеки, влаштовувала концерти. А влітку у складі студентського будівельного загону їздила працювати на Північ. У загоні виконувала дуже відповідальну і важливу роботу: була кухарем.

*Марина Гриньова,
студентка II курсу
природничого факультету
ПДП імені В.Г.Короленка*

*М.В.Гриньова,
учитель
Полтавської
загальноосвітньої
школи №30.
1984 рік*

Після закінчення інституту, за порадою ректора Івана Андрійовича Зязюна, пішла працювати у школу, щоб на практиці опанувати професію, теоретичні засади якої дав навчальний заклад. З 1983 по 1986 роки Марина Вікторівна викладала біологію та хімію у середній школі №30 міста Полтави. Робота сподобалася, адже дітей Марина Гриньова любила завжди. Молода вчителька переконалася, що насправді має педагогічний хист. Практично всі учні класу, в якому була класним керівником, сьогодні – люди, які багато чого досягли у житті. Серед них є полковники, музиканти, вчителі...

1986 року Марина Вікторівна повернулася в рідний інститут, працювала асистентом кафедри природничих і математичних дисциплін, почала викладати курс «Вікова фізіологія і шкільна гігієна» на педагогічному факультеті, який очолювала Нінель Степанівна Литвиненко.

1991 року Марина Гриньова в Науково-дослідному інституті педагогіки в Києві захистила кандидатську дисертацію на тему «Формування саморегуляції навчальних дій у молодших школярів». Відразу після цього почала працювати над докторською дисертацією. Це було фундаментальне дослідження «Теоретико-методологічні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів». Успішний захист дисертації відбувся в спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України.

Коли працювала над докторською дисертацією, на центральній кафедрі педагогіки вузу не вистачало фахівців, і Марину Вікторівну запросили туди працювати. Вона зізнається, що таким чином збулася її мрія читати курс педагогіки. 1994 року Марині Гриньовій було присвоєне вчене звання доцента кафедри педагогіки.

Якості Марини Гриньової як людини й фахівця високо оцінив ректор навчального закладу Володимир Олександрович Пащенко, 1995 року запропонувавши їй посаду проректора з навчальної роботи. Марина Вікторівна поринула у вир нових обов'язків, працюючи над створенням ліцею, пошуком обдарованої молоді, організовуючи педагогічну практику тощо. Утім, це тривало недовго, адже розум, педагогічний талант і організаторські здібності Марини Гриньової виявилися необхідними на іншій важливій ділянці роботи.

Так трапилося, що в той час на природничому факультеті не було гідної кандидатури на посаду декана. Отже, Володимир Олександрович запропонував очолити факультет Марині Вікторівні. Це було дуже важливе і непросте завдання. Але молода вчена погодилася його виконати. І ось, у листопаді 1995 року, вона стала деканом природничого факультету.

Марині Гриньовій тоді було 34 роки, її сину Роману – 11 років, а дочці Валентині – лише 10 місяців. Здавалося б, клопотів із дітьми, роботи над дисертацією, викладацької діяльності за таких

*М.В.Гриньова, проректор
з навчальної роботи ПДП
імені В.Г.Короленка, 1995 рік*

Із сином Романом, 1986 рік

*М.В. Гриньова,
з листопада 1995 року – декан
природничого факультету ПДПУ
імені В.Г.Короленка*

умов будь-якій жінці було б досить. Тим більше, що факультет тоді був практично розвалений, проблем вистачало чи не в усіх сферах його діяльності. Та Марина Вікторівна сміливо взялася за їхнє розв'язання і змогла з ними справитися.

Найперше, що треба було зробити, – відновити гарні стосунки в колективі. Для цього новий декан зайняла всіх науковою діяльністю – і викладачів, і студентів. Вони готувалися до конференцій, писали статті, працювали в бібліотеці... Своєрідним брендом факультету стала вже традиційна Міжнародна науково-практична конференція з методики викладання природничих дисциплін «Каришинські читання». Щороку вона збирає не лише колектив факультету, але й широку наукову громадськість, перш за все – викладачів методики природничих дисциплін. Зрештою, факультет набув неповторного наукового обличчя, сформувався міцний дружний колектив.

Підбору кадрів декан приділяє дуже велику увагу. Причому, починає це робити заздалегідь, виявляючи найталановитіших студентів. Щоб влитися у колектив, не потрібно якихось протекцій, але необхідно проявити себе в науковому сенсі. Проте, й це ще не все – не менш важливі для керівника людські якості. Працювати на природничому факультеті можуть тільки ті, котрі вирізняються не

М.В.Гриньова – ініціатор створення мережі музейних кімнат на природничому факультеті ПДПУ імені В.Г.Короленка

М.В.Гриньова – ініціатор розбудови Ботанічного саду природничого факультету ПДПУ імені В.Г.Короленка; 2002 рік

лише професійністю й інтелектом, але й умінням працювати з людьми, інтелігентністю, неконфліктною вдачею. Тому нині колектив факультету молодий, а клімат – здоровий.

Марина Вікторівна не припиняє працювати і над собою. Вона продовжує шліфувати власну педагогічну й наукову майстерність, готується до кожної конференції, не лише організовує їх, але й бере в них участь поряд із іншими науковцями. Також щороку виступає опонентом під час захисту дисертацій у різних містах України. Вона й сама є науковим керівником – під її керівництвом молоді науковці захистили вже 18 кандидатських дисертацій.

Професор Марина Гриньова – автор понад 370 наукових праць. Серед них – підручник «Біологія-10» (2010 р.), довідник для абітурієнтів та школярів «Хімія» (2009 р.), 8 монографій і близько 20 навчальних та навчально-методичних посібників, серед яких 11 мають гриф Міністерства освіти і науки України.

За ініціативи Марини Вікторівни та під її науковим керівництвом створена мережа музеїв на природничому факультеті та кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту: «Еволюційної зоології»,

Ботанічний сад традиційно збирає науковців-ботаніків з усієї України; 2002 рік

«Загальної та регіональної геології імені В.І. Вернадського», «Життя і діяльності А.С. Макаренка». Під її керівництвом нове життя отримав Ботанічний сад. Вона стимулювала наукову спрямованість його діяльності. Тож нині Ботанічний сад – полігон для відкриття нових спеціальностей: біології, екології, дендрології, природознавства, основ аграрного виробництва. Матеріальною базою для їх функціонування стало відкриття музею Українського садівництва і квітникарства під відкритим небом, Зеленого класу, рокарію, сирінгарію, дендропарку, створення нових колекцій рослин у закритому і відкритому ґрунті, відкриття пам'ятної стели українському вченому-ботаніку, академіку М. М. Гришку. Кожен із заходів супроводжувався проведенням Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференцій.

Професор Марина Вікторівна Гриньова організувала понад 50 Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних конференцій та семінарів із проблем педагогіки, валеології, біоетики, які пройшли на природничому факультеті. З 2005 року на базі кафедри педагогічної майстерності та менеджменту діє науково-методичний семінар завідувачів кафедр педагогічної майстерності вищих навчальних закладів України.

М.В. Гриньова, організатор міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, травень 2005 року

Із 2002 року М.В.Гриньова також очолює кафедру педагогічної майстерності ПДП імені В.Г.Короленка

Під керівництвом Марини Гриньової на природничому факультеті здійснюється розробка теоретичних засад і впровадження ідеї особистісно орієнтованого підходу до студентів у навчально-виховному процесі, впроваджено фахові педагогічні цілі й технології ступеневого навчання та виховання майбутніх учителів-бакалаврів, спеціалістів, магістрів. П'ять спеціальностей природничого факультету акредитовані за четвертим рівнем. На факультеті створене модернізоване освітньо-виховне середовище, організовано методичну розробку та оновлення теоретичних курсів і лабораторних практикумів, які впроваджені в навчальний процес національної вищої школи. Відбувається стрімке вдосконалення матеріальної бази для проведення навчальної та науково-дослідної роботи.

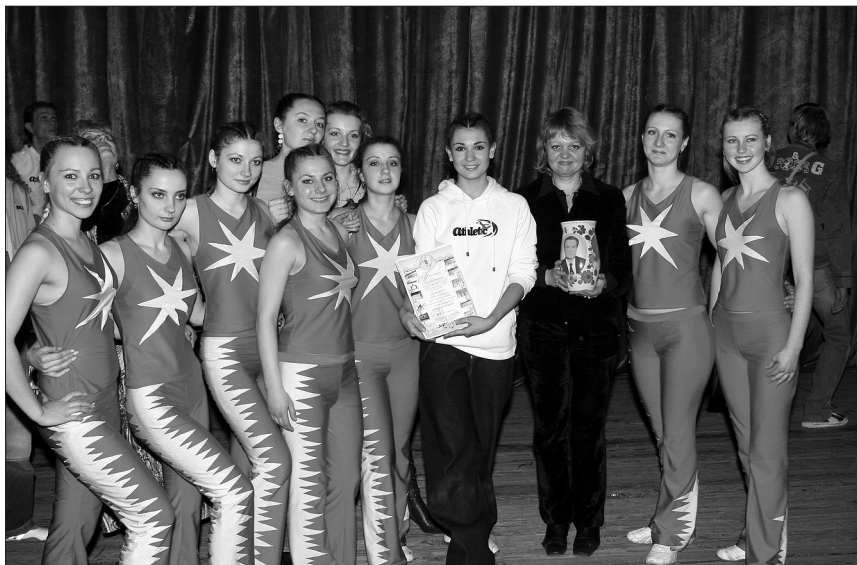
Поряд із інтенсивною працею з керівництва природничим факультетом, Марина Вікторівна проводить активну діяльність на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту, яку очолює з 2002 року. Тут функціонує дві магістратури: «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами», з набором по 25 осіб на денне та заочне відділення відповідно. Під керівництвом професора Марини Гриньової викладачі кафедри розробили 42 навчально-методичних

посібники для забезпечення навчально-виховного процесу з підготовки фахівців освітнього менеджменту та управління проектами. При кафедрі функціонують докторантура та аспірантура.

За рейтингом досягнень викладачів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка у науковій та науково-технічній діяльності за 2007 рік професор Марина Гриньова посідає I місце, за 2008 рік, 2009 рік – II місце з 396 викладачів університету, а кафедра педагогічної майстерності – 3 місце серед кафедр закладу, за результатами 2008-2009 року, відповідно – II місце.

Основні навчальні курси, які веде Марина Гриньова: «Педагогічні технології: теорія та практика», «Менеджмент в освіті», «Педагогіка з історією педагогіки», «Управління освітнім процесом», «Педагогі-новатори». Її наукові інтереси зосереджені на проблемах науково-організаційної роботи з педагогіки, педагогічної майстерності, методики викладання біології, природознавства. Основою діяльності є творче впровадження положень Національної доктрини розвитку освіти в Україні, модернізація змісту і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу.

Команда з аеробіки природничого факультету – один із лідерів кубку з чарлідінгу ПНПУ імені В.Г.Короленка; лютий 2007 року

Під керівництвом професора Марини Гриньової на кафедрі видається збірник наукових праць «Витоки педагогічної майстерності», ліцензований ВАК України як фахове видання. Марина Вікторівна є заступником головного редактора журналу «Імідж сучасного педагога», входить до редакційної ради збірника наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (серія «Педагогічні науки»), журналу «Постметодика», є головою журі обласної учнівської олімпіади з біології.

Марина Гриньова – член комісії з проблем валеологічної освіти в Науково-методичному центрі вищої освіти Міністерства освіти і науки України і розробник стандартизації підготовки фахівця за спеціальністю «Валеологія» в умовах євроінтеграції. Також вона є укладачем психолого-педагогічних тестів для абітурієнтів, спрямованих на педагогічні професії, започаткованого МОН України.

Професор Марина Вікторівна Гриньова створила власну наукову школу «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності». Її склад: викладачі, докторанти, аспіранти, магістранти кафедри педагогічної майстерності; студенти природничого факультету; директори та заступники директорів шкіл Полтавщини, педагоги освітніх

*М.В.Гриньова з ректором ПДПУ імені В.Г.Короленка
акад. В.О.Пащенком; березень 2008 року*

та позашкільних творчих дитячих колективів. Під керівництвом Марини Гриньової проводяться наукові дослідження з проблем дидактики, ведеться підготовка кандидатських і докторських дисертацій.

Марина Вікторівна – ініціатор і науковий керівник створення мережі наукових комплексів:

– кафедра педагогічної майстерності – музей-заповідник А. С. Макаренка;

– кафедра педагогічної майстерності – меморіальний музей В. Г. Короленка;

– кафедра педагогічної майстерності – асоціація директорів шкіл м. Полтави;

– кафедра педагогічної майстерності – Мала Академія Мистецтв імені Р. Кириченко – позашкільні заклади Полтавщини.

Новий напрямок діяльності Марини Гриньової – робота над створенням магістратури з підготовки вчителів і викладачів-науковців з викладання християнської етики. Відбувається це у співпраці з високопереосвященнішим, архієпископом Полтавським і Миргородським Філіпом. Сьогодні потреба у таких фахівцях у суспільстві

Родина М.В.Гриньової: дочка Валентина, син Роман, чоловік Станіслав Якович; 2008 рік

Нагородження М.В.Гриньової відзнаками (з Полтавським міським головою А.Матковським та головою ради ректорів Полтавського регіону, ректором ПолтНТУ В.О.Онищенком); 2007 рік

М.В.Гриньова відкриває урочистості з нагоди 90-річчя природничого факультету ПНПУ імені В.Г.Короленка; грудень 2009 року

велика, адже курс християнської етики впроваджують у себе все більше шкіл. Проте поки що таких педагогів не випускає жоден вищий навчальний заклад.

Незважаючи на велику завантаженість роботою, Марина Вікторівна залишається жінкою, дружиною, матір'ю. Діти практично повторили її долю, зростаючи у стінах рідного вузу, і так само за цим не сумують. Син Роман нині – кандидат фізико-математичних наук, працює в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, дочка Валентина навчається у Полтавському кооперативному технікумі. Марина Вікторівна завжди знаходить час для того, щоб побути з родиною, надихнути дочку, яка гарно співає, на вивчення нових пісень, а чоловіка Станіслава Яковича порадувати смачними стравами.

Але й це ще не все. Марина Гриньова вболіває й за життя міської громади. Зважаючи на це, полтавці довірили їй представляти їхні інтереси і обрали депутатом Полтавської міської ради. У цьому органі вона активно працювала з 2002 по 2006 рік.

Плідна діяльність Марини Вікторівни Гриньової відмічена рядом відзнак і нагород:

1997 – Почесна грамота Міністерства освіти України

1999 – Знак «Відмінник народної освіти»

2000 – Почесна грамота з нагрудним знаком Кабінету Міністрів України

2001 – Занесена в книгу «Жінки України»

2004 – **Заслужений працівник освіти України**

2005 – Занесена в книгу «Славетні жінки України»

2006 – Грамота Української асоціації імені Василя Сухомлинського

2008 – Почесна грамота з врученням нагрудного знака Полтавської обласної ради

2009 – Грамота керуючого Полтавською Єпархією Української Православної Церкви – високопреосвященнішого Філіпа, Архієпископа Полтавського і Миргородського

2009 – Почесна грамота з врученням нагрудного знака виконавчого комітету Полтавської міської ради

2010 – Грамота Національної академії педагогічних наук України

2010 – **Грамота Верховної Ради України за вагомі здобутки перед українським народом.**

*Однодумці, колеги,
друзі, учні
про М. В. Триньову*

+ ФИЛИП,

Архієпископ Полтавський і Миргородський, Голова Місіонерського відділу та відділу релігійної освіти і катехізації при Священному Синоді Української Православної Церкви

Декана природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка – Марину Вікторівну Гриньову я знаю вже багато років як людину з великою душею та палким серцем. Чудовий керівник, високопрофесійний викладач і просто прекрасна, добра і чуйна людина. Вже декілька років ми співпрацюємо з Мариною Вікторівною по впровадженню духовно-морального курсу «Біблійна історія та християнська етика» в освітньому просторі України. Відданість Марини Вікторівни своїй справі та власному покликанню вражає та слугує добрим прикладом для студентів – майбутніх педагогів.

Бажаю і в подальшому сил та наснаги в нелегкій роботі на ниві просвіти та рясних Божих благословень.

Іван Михайлович МОМОТ,
голова Полтавської обласної ради

Досвідчений учений-педагог, доктор педагогічних наук, професор, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, заслужений працівник освіти України Марина Гриньова – одна із тих щасливих людей, яким таланить бути завжди у вирі подій та у центрі життя, заряджати своєю активною життєвою позицією друзів і колег, кожен день починати сповненою сил та енергії, добиватися результатів у всіх намічених планах.

Марина Вікторівна допомагає студентам пізнати Розумне, Добре, Вічне, розвивати в собі кращі риси громадянина України, збагачуватися духовно. Завдячуючи їй, чимало молодих людей здобули добрий багаж фахових знань, умінь і навичок, моральних засад, загартували характер, знайшли своє місце в житті – стали справжніми педагогами.

Марині Вікторівні завжди вистачає мудрості, терпіння, толерантності та наполегливості у всіх справах, що викликає повагу колег, щирю любов студентів.

Упевнений, що ювілярка і надалі радуватиме нас новими успіхами і досягненнями на науково-педагогічній стежі.

Оксана Антонівна ДЕРКАЧ,
секретар Полтавської міської ради

Активна життєва позиція, небайдужість до проблем рідного міста, турбота про молоде покоління – ось основні визначальні риси однієї з «Видатних жінок України». Марина Вікторівна Гриньова отримала це та ще багато інших почесних звань не дарма. Неоціненним вкладом у науку є її статті, посібники, підручники. Золотим фондом нації є підготовлені нею кандидати наук. Світлим майбутнім – її студенти, виховані й люблячі.

Не зупинятися, постійно самовдосконалюватися, бути живим прикладом для тих, хто поруч, цінувати життя в усіх його проявах, але намагатися зробити його ще кращим, дбати про інших і при цьому не втрачати енергії, молодості й щирості душі... Це кредо Марини Гриньової гідне того, щоб його взяли собі за взірець усі ми!

Віра Романівна ІЛЬЧЕНКО,

*доктор педагогічних наук, професор,
академік Національної академії
педагогічних наук України*

Покликання полягає в палкому захопленні своєю професією, у любові до неї й переконаності у її великій значущості... Для доктора педагогічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України Марини Гриньової професія педагога стала сенсом життя, бо, мабуть, дарована Богом у спадок від дідуся Курінного Федора Калениковича, вченого-ботаніка, від мами Гриньової Наталії Федорівни, кандидата хімічних наук, доцента, які у свій час працювати у Полтавському педагогічному.

Марина Вікторівна Гриньова znana й відома в Україні як здібний педагог, науковець нового покоління. Вона ініціатор упровадження сучасної педагогічно-освітньої стратегії формування особистості майбутнього вчителя природничих дисциплін. Професор М.В. Гриньова вчить і творчо підходить до вирішення великих і малих проблем підготовки успішного вчителя, виховує у студентів і аспірантів відповідальність за свою працю, вчить любити і берегти довкілля.

У святковий день золотого ювілею від щирого серця дозвольте побажати Вам рясного вжинку з вашої педагогічної ниви.

*Хай доля Ваша тіснею зліта,
Розквітне цвіт калиновий у лузі,
Хай будуть завжди щедрими літа
На щастя, на здоров'я і на друзів.
Людської шани зичимо й тепла,
Достатку, злагоди і дружби у родині,
Щоб вся біда у безвість відійшла,
А радість залишилася віднині.*

*«Зерно не сразу плод дает,
Но срок подходит – зреет плод;
Свою отплату принесет –
Что тот посеял, то пожнет»*

Наталія Спирина

Люба наша Берегине, шанована всіма Марино Вікторівно!

Ми, всі викладачі, аспіранти та докторанти нашої кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, щиро вітаємо Вас із найважливішим днем не лише у Вашому житті, але й в освітньому просторі України – з Днем Вашого Народження і славетним Вашим Ювілеєм!

Природа Вам подарувала потужний потенціал лідера, який Ви успішно реалізуєте в своїй життєдіяльності. Ваша життєва енергія струменить благодатним джерелом, біля якого кожен знаходить прихисток і душевний спокій. Ви Просвітлена Людина, тому що у Вашій Душі живе Віра, Надія, Любов і все Ваше існування стало Храмом. Саме тому так тягнуться до Вас люди різного віку та соціального статусу, для багатьох Ви стали взірцем особистісної самореалізації.

Ми всі знаємо Вас як чарівну жінку, ніжну, лагідну, люблячу, яка ніколи не забуває, що вона – Жінка. Ви зуміли створити не лише власну сім'ю, зростити сина й доньку, але й створити дружню родину

на природничому факультеті, де викладачі, студенти, магістранти, аспіранти, докторанти та весь персонал сприймають університет як простір радісної, успішної, щасливої життєдіяльності, а тому творчо і натхненно працюють під Вашою опікою.

Ви, Марино Вікторівно, менеджер ХХІ століття, тому що створюєте сприятливі умови для кожного, дбаєте про впровадження інновацій з метою оптимізації навчально-виховного процесу, формуєте простір життєдіяльності студентів на факультеті та в гуртожитку, спрямовуєте зусилля всіх на розвиток потенціалу факультету та його викладачів, із розумінням і материнською турботою ставитеся до проблем кожного.

Ви знаній в освітньому просторі України та за її межами науковець, який не лише має величезну кількість наукових праць, але й свою наукову школу, яка випустила не один десяток молодих науковців. Ви завжди з материнським теплом і розумінням ставитеся до молоді, її проблем, Ваше шляхетне Серце і Душа завжди відкриті для всіх, адже для Вас не існує своїх і чужих, бо всі – Діти, всі – люди. Саме тому так часто звертаються до Вас за порадою і безмежно Вас люблять усі, хто Вас знає.

Ви для нас усіх перш за все БЕРЕГИНЯ природничого факультету і нашої кафедри зокрема. Ми горді з того, що працюємо разом з високодуховною Людиною, самореалізованою Особистістю, яскравою Індивідуальністю – з Вами, Марино Вікторівно! Ви мудра людина, бо смисл свого життя пізнаєте розумом, серцем і Любов'ю!

І в цей Благодатний День хочемо Вам щиросердно побажати, примножуючи стократно, –

*Хай щастя завжди ходить поруч із Вами,
Хай серце випромінює Любов,
А побажання розсипаються Зірками –
Щоб Ви життю раділи знов і знов.
Нехай фортуна помага в житті,
Хай втіляться бажання всі і мрії,
Хай процвітає кожна мить в красі,
А доля щастям, наче Сонцем гріє!!!*

З безмежною любов'ю та вдячністю скажемо словами Наталії Спіріної:

*Твоею силою сильны,
Твоею мудростью богаты,
Твоим лучом озарены
И радостью Твоей крылаты...*

Професорсько-викладацький колектив кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ПНПУ імені В. Г. Короленка

Дорога Марино Вікторівно!

За Вашими плечима – багатолітній досвід педагогічної роботи і загальне визнання. Ви пройшли нелегкий шлях від учителя біології та хімії до доктора педагогічних наук, професора. За роки роботи на природничому факультеті Ви здобули беззаперечний авторитет і повагу серед колег і однодумців як щира й принципова людина, мудрий керівник і справжній фахівець.

Протягом багатьох років Ви плідно займаєтеся науково-дослідницькою та викладацькою діяльністю, яка гідно відзначена нашою державою. Ваша подвижницька праця на освітянській ниві, спрямована на її розвиток, зміцнення і розквіт, турбота про підготовку висококваліфікованих фахівців, невтомні пошуки нових форм навчання і виховання – яскравий приклад самовідданого служіння справі духовного відродження України.

Ваші наукові інтереси зосередилися на процесі навчання, основою ефективності якого є формування саморегуляції навчальних дій. Ваша відданість науці та наполегливість у досягненні її вершин проросли у нескінченний ряд наукових праць і досягнень. Ваш особистий приклад підштовхує багатьох до активних дій. Ви завжди відкриті для співпраці з молодими науковцями. Під Вашим керівництвом успішно захищено понад десять кандидатських дисертацій.

Багато часу та сил Ви віддаєте роботі зі студентами, знаючи ім'я, поведінку і ставлення до навчання чи не кожного з них. Не одне покоління випускників, яких Ви з любов'ю і терпінням виховували, окрилювали вірою в себе, у власні сили, називають Вас своїм наставником. Завдяки їм Ваше ім'я добре відоме не лише у Полтаві, а й далеко за її межами.

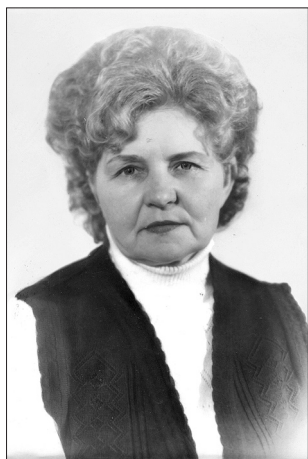
Не можна не захоплюватися й Вашими організаторськими здібностями та невичерпною енергією. За час роботи на посаді декана Ви згуртували факультет, який зараз – одна велика родина. Саме за Вашої підтримки в 2001 році було створено кафедру екології та охорони довкілля. Саме Ви підтримали ідею заснування на базі біостанціону «Лучки» РЛП «Нижньоворсклянський» та ініціювали впровадження студентського самоврядування на природничому факультеті. А ще Ви активно займаєтеся розбудовою ботанічного саду Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка та поповненням його колекцій.

Для нас Ви – взірць професіоналізму, відповідального ставлення до свого покликання, гуманності, душевної щирості, безкорисливої доброти, які повсякчас даруєте своїм колегам і вихованцям.

Цінуючи Ваші особисті та ділові якості, педагогічну майстерність, принциповість і відповідальність у вирішенні питань факультету, ми впевнені, що Ви зможете вивести його діяльність на ще вищий, якісно новий рівень.

Колектив природничого факультету та його студентство разом із найщирішими вітаннями зичать Вам міцного здоров'я, сил і насаги, творчих успіхів і нових звершень у справі розвитку освіти і науки. Нехай завжди висока мета, сміливі плани утверджуються і в особистому житті, і в педагогічній та науковій роботі, щоб і надалі Ваша натхненна плідна праця була гордістю, а чуйність та турбота про людей – джерелом діяльності.

*Професорсько-викладацький колектив
природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка*

Наталія Федорівна ГРИНЬОВА,
кандидат хімічних наук,
доцент кафедри хімії Полтавського
державного педагогічного інституту
імені В. Г. Короленка (1963–1986),
мама М. В. Гриньової

Спогади... Спогади...

1963-1964 роки. Наша родина повернулася в Полтаву з Таллінна (Естонія), де жила і працювала за державним направленням Віктора Борисовича Гриньова 9 років, і почалося нове життя в Україні.

Так сталося, що необхідно було на короткий час відлучитися і залишити Маринку вдома саму. Повертаючись, побачили хмари диму з дверей і вікон. Влітаємо, і – така картина: відро з водою, в нього кинуті тліючі валяночки, а біля нього дитина – зібрана і холодно-кровна, без слідів переляку, сліз. Виявилася і причина: газ був відключений, але плита, на яку дівчинка поставила сушити своє взуття, була ще надмірно гарячою. Проте дитина не розгубилася, діяла рішуче, сміливо і в 4 роки показала свій характер!

Дівчинка з малих років була активним учасником трудових процесів у сім'ї. Сусіди після скількох років згадують Марину з сіткою з хлібом, яка майже торкалася землі в руках маленької трудівниці.

Далі був дитячий садок, школа і мета – вступити до педінституту. Але щоб вибір був свідомим, після 9-го класу Марина ціле літо працювала вожатою в піонерському таборі турбомеханічного заводу «Сонячний».

Уже на першому курсі Марина активно включилася в комсомольську роботу. Своє доручення «шефський сектор» у комсомольському бюро виконувала творчо, з захопленням: організація бригад, хімічних вечорів у школах Полтавської області, району – в Кошманівці, Машівці і т.д. Запамятався видовищний процес урочистої посвяти

в піонервожаті, для якого Марина розробила цікавий ритуал прийняття клятви.

Після закінчення педінституту Марина 3 роки працювала вчителькою в Полтавській середній школі № 30.

Один день з цього періоду. Пізній вечір, Марини немає з роботи. Виявилося, що учениця 7 класу, де Марина працювала класним керівником, декілька днів не відвідувала школу, і Марина пішла до неї додому. Застала жахливу картину: голодні діти, безлад, запустіння. Разом з ученицею вчителька почала готувати їжу, наводити лад. У результаті дівчинка повернулася до школи і батьки схаменулися, мабуть, їм стало соромно.

Здавалося б, провулок Глиняний, де ми живемо, і Полівки – не близький світ, але постійно додому приходили учні і, як не дивно, батьки, котрі зверталися за порадою до молодого вчительки, яка робила лише перші кроки на педагогічній ниві.

І – все вдавалось, налагоджувалося, справи йшли на краще, бо в кожному випадку Марина не лише виконувала свої службові обов'язки, а й залишала частку своєї душі, тому до неї тягнулися діти, молодь.

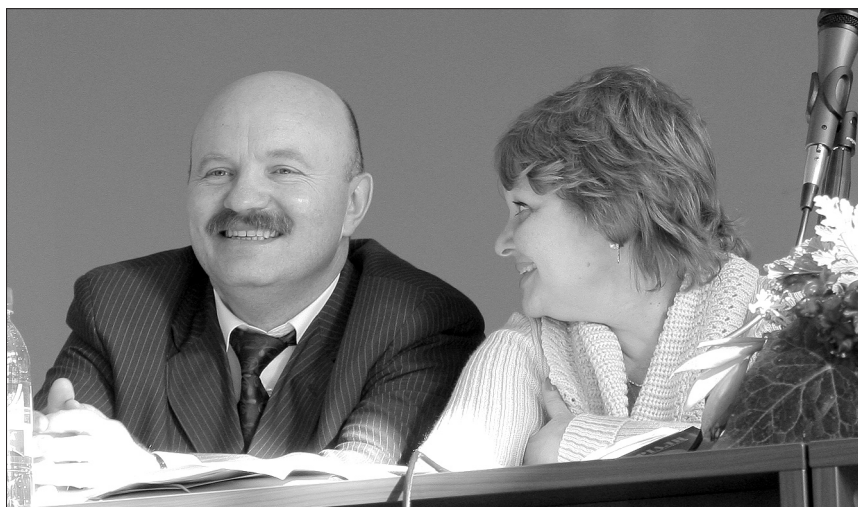
У педуніверситеті Марина працює майже чверть віку в напруженому темпі. Захист кандидатської, докторської дисертації, факультет, який треба було піднімати з занепаду, створення наукової школи на основі кафедри педагогічної майстерності, розвиток кафедри і т.д. – усе це повсякденна робота без відпусток і вихідних. Двері її кабінету і дому завжди відкриті.

Дідусь Марини Вікторівни, Федір Каленикович Курінний, розмірковуючи про життєві цінності, казав: «Мета – наїстися, одягтися на тому чи іншому рівні – легко досяжна, тому не може бути основою, а велика мета – це служіння людям, життя для людей». Марина Вікторівна Гриньова своїм життям підтверджує реальність і глибинну цінність саме такого змісту життєвих цінностей.

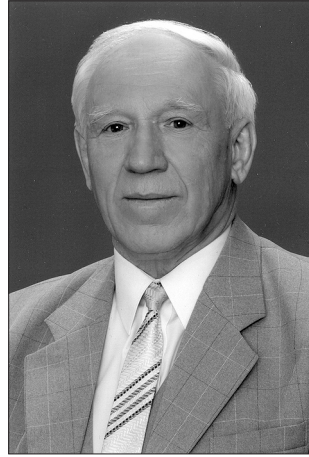
Віталій Володимирович ЗЕЛЮК,
кандидат педагогічних наук, доцент, ректор
Полтавського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Марина Гриньова – талановитий організатор і педагог. Вона вміє ставити цілі й досягати їх. Її життєрадісність притягує.

Олександр Савович МЕЛЬНИЧЕНКО,
кандидат фізико-математичних наук,
професор кафедри математичного
аналізу та інформатики Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
Лауреат Державної премії
в галузі науки і техніки СРСР

*Чарівна, немов принцеса Діана,
Струнка та гарна.
Талановита, як Ковалевська Софія,
Рішуча, як Тетчер Марія.
Має величезну приватну власність –
Несамовиту працездатність.*

Майя Михайлівна САРИЧЕВА

*кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри зоології
Полтавського державного
педагогічного інституту
імені В. Г. Короленка (1985–1996 рр.),
куратор групи, де навчалась
М. В. Гриньова*

**Марина Вікторівна Гриньова – достойний
працівник науки і освіти**

У студентські роки було вже помітно, що Марина Гриньова – це особистість, для якої обов'язковість і відповідальність у виконанні дорученої справи були головними.

Ще при виконанні дипломної роботи проявились її надзвичайна старанність, аналітичне мислення і бажання продовжити наукову роботу.

Як результат такої цілеспрямованості – виконання і захист кандидатської і докторської дисертацій.

Усе це значно вплинуло на подальшу творчість Марини Вікторівни, уже на посаді декана природничого факультету, де виховна робота – один із критеріїв оцінки діяльності факультету і де їй приділяється велика увага.

Кожен студент може звернутися до декана за допомогою у вирішенні не тільки навчальних, але й особистих проблем.

У Марини Вікторівни достатньо і доброти, і порядності, і бажання допомогти не тільки студентам, а й викладачам.

Дуже важливе для керівника вміння відстоювати свої принципи в лояльній формі, що допомагає зберігати на факультеті доброзичливу атмосферу.

Значно сприяє авторитету природничого факультету проведення заходів, які відіграють велику роль у вихованні в студентів та учнів шкіл любові до природи. Це й день зустрічі птахів, і ви-

ставки природних і квіткових композицій. Однією з цінних перлин факультету є зоологічний музей, створений за ініціативи Марини Вікторівни.

Ураховуючи все вище сказане, можна тільки побажати природничому факультету і його декану процвітання у великій благородній справі та надалі підтримувати традиції, створені одним із родоначальників факультету – Андрієм Потаповичем Каришиним.

Валерій Дмитрович ОРЛОВ,
*завідувач кафедри органічної хімії
Харківського національного
університету імені В.Н.Каразіна,
заслужений професор ХНУ
імені В.Н.Каразіна, заслужений діяч
науки та техніки України,
доктор хімічних наук, професор*

Марина Викторовна Гринева!

Когда слышишь это словосочетание, встает образ милой, обаятельной женщины с по-детски широко раскрытыми глазами и одновременно мудрого руководителя, всегда улыбчивого при встрече. Я познакомился с ней много лет назад, когда, будучи секретарем «фахової ради Мінісвіти і науки України», приехал лицензировать специальность «химия» в Полтавский пединститут. С первой же минуты нашего знакомства я почувствовал необыкновенную симпатию к этой молодой красивой энергичной женщине, декану естественного факультета, всей своей душой болеющей за судьбу факультета, понимающей интересы преподавателей и сотрудников и, что, на мой взгляд, особенно важно, любящей студентов, хорошо знающей их проблемы, их индивидуальные черты характера, умеющей направлять их дарование в нужное и полезное (прежде всего для них самих) русло. Я сам 16 лет был деканом, сам строил отношения на взаимопонимании и пользовался у студентов уважением, знаком со многими деканами разных университетов Украины, но такой ответной любви и уважения, каким пользуется у студентов своего факультета Марина Викторовна, я не встречал больше нигде. Она вся в делах факультета, кафедры, инициатор многих нововведений, но успевает сочетать свою работу с заботой о матери, о детях, в которых она души не чает.

Она прекрасный ученый, доктор педагогических наук, воспитавший, несмотря на огромную административную занятость, большую когорту кандидатов наук, написавший достаточно много методических пособий и учебников. Она инициатор проведения ежегодных конференций «Каришинские чтения», делает это очень умело, интересно,

с пользой и для студентов, и для учителей области, и для гостей из других регионов Украины. Как истинный педагог-ученый, она понимает роль науки в становлении и развитии интереса к ней у студентов, она искренне сопереживает их успехам и неудачам на олимпиадах, конкурсах, всячески поддерживает их творческий рост.

Ни разу ни от кого я не услышал ни одного плохого слова о ней, хотя знаю, что такой человек, как она, не может не вызывать зависти у людей, лишенных ее дара общения, ее трудолюбия. Она никогда не жалуется, но по ряду косвенных данных я знаю, что у нее были и бывают очень трудные периоды в жизни, когда такие люди используют ее открытую для общения душу для плевка в нее, для выведения ее из равновесия, для нанесения ей душевных травм. Но даже в такие минуты она не меняет своего доброжелательного отношения к друзьям, коллегам, студентам; сохраняет бодрость, улыбку, творческую работоспособность.

P.S. Дорогая и любимая Марина Викторовна!

Боюсь, что я не смог передать всей восторженности от права на общение с Вами, которая меня переполняет. В этот Ваш первый настоящий юбилей я от всей души желаю Вам, чтобы и в будущем Вы оставались такой же жизнерадостной, верили в людей, творили ради них. Я точно знаю, что рано или позже это вернется к Вам, передастся Вашим детям, пусть даже не от всех этих людей, но это придаст Вам здоровья, счастья, продлит Ваш творческий век, а что нам еще от жизни надо?!

Я люблю Вас, Мариночка, как одна безумная душа Валерия!!!

Григорій Федорович ДЖУРКА,
кандидат хімічних наук, доцент
кафедри хімії та методики викладання
хімії Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, відмінник освіти
України, завідувач кафедри хімії ПДП
імені В.Г. Короленка (1997-2005 рр.)

1978 рік. Наказ № 36-к ректора ПДП імені В. Г. Короленка від 23 серпня 1978 року. У документі зазначається: «Згідно рішення приймальної комісії зарахувати студенткою першого курсу природничого факультету Гриньову Марину Вікторівну». З 1 вересня розпочалися студентські будні для випускниці середньої школи № 6 м. Полтави. Вони були насичені академічними заняттями в аудиторіях, лабораторіях, читальному залі бібліотеки, гуртковою роботою, а також виконанням різних громадських доручень. Дуже сумлінно ставилася студентка до проходження педагогічної практики на всіх її рівнях і етапах. У громадському житті добросовісно виконувала доручення комітету комсомолу із шефських зв'язків, була одним із організаторів цієї форми роботи на природничому факультеті. Нам, викладачам кафедри хімії, досить часто доводилося виїжджати із студентською агітбригадою, яку на факультеті очолювала Марина Гриньова, в підшефні середні школи – Балясенську Диканського району та Кошманівську Машівського району. Марина швидко вступала в контакт із дітьми, знаходила спільну мову з ними, і це відчувалось кожного разу з нашим приїздом. Діти її чекали і завжди прагнули поспілкуватися з нею.

Марина завжди мала підтримку серед своїх товаришів – однокурсників, користувалася авторитетом серед викладачів кафедр факультету та інституту.

Швидко промайнули п'ять років навчання, п'ять років творчої праці, пошуків, здобутків на екзаменаційних сесіях, колоквиумах та багато іншого.

Яскраві студентські роки підсумував наказ № 37-ст ректора ПДП імені В. Г. Короленка від 1 липня 1983 року, де говориться: «Студентці 5 курсу М. В. Гриньовій, прийому 1978-1983 рр., яка повністю закінчила теоретичний курс і провела педагогічну практику, а також успішно склала державні екзамени, на підставі рішення ДЕК надати кваліфікацію і звання учителя середньої школи і видати диплом з відзнакою».

Микола Миколайович ОПАРА,
проректор з науково-педагогічної,
наукової роботи, кандидат
сільськогосподарських наук,
доктор філософії, професор кафедри
землеробства та агрохімії
Полтавської державної аграрної
академії, заслужений працівник
сільського господарства України,
відмінник аграрної освіти України

Із деканом природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка професором Мариною Вікторівною Гриньовою мене, як проректора з наукової роботи Полтавської державної аграрної академії, об'єднує багаторічна плідна співпраця, адже наші навчальні заклади мають єдину мету – підготовку кадрів для села; тому спільні наукові конференції з біорізноманіття стали постійними в нашій роботі.

Аграрну академію з природничим факультетом поєднують спільні дослідження ехінацеї лікарської, вивчення творчої спадщини першого директора Національного ботанічного саду М. М. Гришка, всевітньо відомого вченого М. І. Вавилова.

Не часто зустрінеш жінку, яка б у своєму образі ввібрала все прекрасне – красу і ніжність, розум і досвід, настирливість і працелюбність, любов і теплоту ставлення до оточуючих.

Саме ці якості притаманні доктору педагогічних наук, професору, декану природничого факультету Полтавського Національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Марині Вікторівні Гриньовій.

Чарівна, щира, душевна, з привітною усмішкою жінка, вчитель, педагог, учений Марина Вікторівна відзначає симпатичну дату в своєму житті.

Нехай же цей день буде для Вас святом не тільки спогадів і досвіду, але й нових задумів, планів, надій. Адже поки людина думає і надіється – вона життєрадісна, вона завжди молода!

Нехай у Вашому житті буде все добре, нехай своїми успіхами радують Вас діти, нехай завжди буде відмінне здоров'я!

Нехай завжди і скрізь поруч із Вами будуть надійні, щирі і не-зрадливі друзі!

Нехай подальша Ваша життєва доріжка проляже рушником, устеленим весняними квітами первоцвіту!

Нехай на Вашому сімейному столі завжди буде хліб і до хліба!

А ще, Марино Вікторівно:

*Пусть в жизни ждут тебя лишь теплые слова
И сердце никогда от боли не заплачет,
И пусть всегда кружится голова
От счастья, от любви и от удачи!*

З глибокою повагою, сердечними вітаннями і найкращими побажаннями!

Лідія Олексіївна ХОМИЧ,

*доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-
експериментальної роботи Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних наук
України*

Доля пов'язала нас під час навчання в аспірантурі Науково-дослідного інституту педагогіки України у 1986 році, де ми навчалися у відділі дидактики. Юрій Іванович Мальований, Леся Петрівна Вороніна, Валентина Федорівна Паламарчук, Василь Євдокимович Римаренко та інші були нашими провідниками у велику педагогічну науку.

Співпраця, майже два десятки років, на теренах педагогічної діяльності у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка була плідною. Марина Вікторівна очолює природничий факультет і кафедру педагогічної майстерності та менеджменту, досить перспективно впроваджує інновації в освіті. Щорічно проводить науково-практичні конференції міжнародного рівня; враховуючи ринкові умови, здійснює ліцензування нових спеціальностей щодо підготовки педагогічних працівників, і усе це на основі використання досвіду видатних науковців, які навчались або працювали у Полтавському університеті, зокрема Антона Макаренка, Василя Сухомлинського, Андрія Каришина та інших.

Бажаю Вам і надалі активно досліджувати нові напрями розвитку педагогічної науки.

***Лідія Михайлівна РОСТОВЦЕВА,**
учитель хімії Полтавської загально-
освітньої школи I-III ступенів № 11,
вчитель вищої категорії,
вчитель-методист,
Заслужений учитель України*

Шановна Марино Вікторівно!

Дякую долі за те, що послала на моєму життєвому шляху чарівну жінку, талановитого викладача, мудрого керівника.

Із Вашої першої публікації в журналі «Рідна школа» і почалося, напевне, моє становлення як творчого вчителя.

Дякую Вам за Вашу увагу, турботу і неоціненну підтримку та допомогу в моєму професійному зростанні.

Хай криниця, з якої Ви черпаєте силу і натхнення, оптимізм і віру в людей, завжди буде глибокою і повноводною, хай ніколи не замується її джерело.

Ірина Олексіївна КОЗАК,
*методист біології, основ здоров'я
Полтавського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені М.В.Остроградського*

Доля, сповнена добра

Познайомились ми близько 15 років тому. Вразила мене щира зацікавленість тоді ще молодого декана природничого факультету Марини Гриньової моєю роботою – вчительки середньої школи № 20 м. Полтави. Минули роки, а вона і досі не перестає цікавитись, дивуватись, захоплюватись шкільними вчителями.

Щира, цікава, добра і відверта жінка, талановитий педагог, знаний в Україні і за її межами науковець, мудрий керівник. Так склалося, що я знаю її в усіх цих іпостасях. Дивує та щирість і любов, яка панує в її стосунках зі студентами, які, люблячи, називають її мамою. Вона завжди надасть допомогу: порадою, мудрим словом чи навіть матеріально. Неодноразово була свідком, як до неї зі сльозами приходили студенти з особистими проблемами, а виходили з її кабінету вже усміхнені і заспокоєні. А уявіть собі ситуацію, коли при підготовці до чергового факультетського заходу бракує костюмів чи реманенту для виступу. Тоді вона витягує з власного гаманця декілька купюр і посилає студентів за тканиною для костюмів чи іншими речами. І ошчасливлені «актори» вже готові нести радість глядачам. Можливо, саме цей позитив допоможе їм у майбутньому стати справжніми педагогами, які серце віддадуть дітям.

Уже близько десяти років ми з Мариною Гриньовою тісно співпрацюємо під час проведення олімпіад із біології. Я – як голова організаційного комітету III етапу Всеукраїнської олімпіади з біології, а Марина Вікторівна – як голова журі. Завжди спокійна, зібрана і

поміркувана, вона створила атмосферу доброзичливості, взаєморозуміння серед колег та підтримки талановитої молоді. Спільно з Мариною Вікторівною було прийняте рішення про проведення олімпіад у різних навчальних закладах області з метою прозорості через залучення до її проведення педагогічних колективів задіяних навчальних закладів.

Наукові праці М.В. Гриньової використовують у своїй роботі вчителі біології, основ здоров'я. Це і методика викладання валеології, біології, і наукові дослідження з саморегуляції, педагогічної майстерності вчителя тощо.

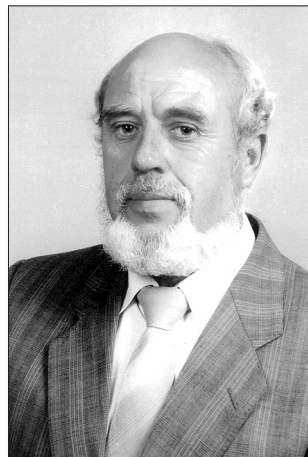
Як голова Державної екзаменаційної комісії, хочу зазначити, що Марина Вікторівна – умілий керівник колективу і мудрий наставник молоді. Колектив факультету працює чітко і злагоджено. Під її вдалими науковим керівництвом отримали ступінь кандидата наук 18 осіб.

Ми мали змогу пригадати лише незначну частину життя і діяльності нашої відомої сучасниці, професора, доктора педагогічних наук, Заслуженого працівника освіти Гриньової Марини Вікторівни.

І в день її ювілею хочеться з теплотою привітати цю чарівну жінку, невтомну трудівницю, мудрого наставника, успішного керівника і науковця, побажати їй щастя, добра, любові і ...

*Щоб кожне Ваше починання
Було успішно втілене в життя,
Нехай людська повага і визнання
Крокують поруч з вами в майбуття.
Любові вам і злагоди в родині,
Не знати горя, смутку і біди,
Хай прибуває щедро вам щоднини
Із сонця й вітру, із роси й води.*

Віктор Маркович ЗАКАЛЮЖНИЙ,
кандидат геолого-мінералогічних наук,
доцент, завідувач кафедри біології
людини і тварин Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Людина пізнається у праці

Народна мудрість гласить: «Людина пізнається у праці». Уперше, як молодий викладач – асистент кафедри зоології Полтавського державного педагогічного інституту, познайомився зі студенткою Мариною Гриньовою, проводячи заняття на молодших курсах із навчально-польової практики по зоології на біостанціонарі «Лучки». Студентка Гриньова вирізнялася серед однолітків зацікавленістю та ініціативністю в освоєнні знань.

Потім послідували роки (1981–1984) мого навчання в аспірантурі геолого-географічного факультету Одеського національного університету. А Марина Вікторівна Гриньова, успішно закінчивши навчання в Полтавському державному педагогічному інституті та набувши досвіду роботи рядового освітянина в середній школі, повернулася на рідний факультет як науковець і керівник.

Подальші десятиліття спільної праці на природничому факультеті ПНПУ імені В. Г. Короленка, який очолює доктор педагогічних наук, професор М. В. Гриньова, переконали в її високому професіональному рівні. Марина Вікторівна постійно дбає про оновлення та покращення навчально-методичної бази та зростання професійного рівня викладацького складу, якісне навчання та гармонійне формування особистості студентів.

На природничому факультеті ПНПУ, починаючи з 1998 року і донині, створено систему навчальних музейних кімнат-лабораторій. Зокрема, музеї «Еволюційної зоології», «Загальної та регіональної

геології», «Палеозоології хребетних тварин» та навчальний терапіум екзотичних тварин. Це сприяє підвищенню якості навчально-виховного процесу. Окрім навчальних занять для студентів, експозиціями музеїв проводяться тематичні екскурсії для учнів середніх шкіл Полтавщини та учителів – слухачів курсів підвищення кваліфікації.

У всіх цих починаннях професор Марина Вікторівна Гриньова брала найактивнішу участь як організаційно (сприяла виділенню відповідних приміщень, проведенню ремонтних робіт, закупівлі меблів), так і науково-методично (обговорюючи з викладачами кафебри зміст і наповнюваність музейними експонатами).

Любов Іванівна КУТОРЖЕВСЬКА,

*Ваша перша дисертантка,
нині – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної і корекційної
педагогіки Полтавського
національного педагогічного
університету імені В.Г.Короленка*

Шановна Марино Вікторівно !

Горджуся, що ношу звання Вашої першої дисертантки, адже під Вашим керівництвом виконано дослідження «Підготовка майбутнього вчителя до роботи вихователем у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей-сиріт», яке ми успішно захистили у травні 2004 року, саме тоді, коли в суспільстві розпочалося оновлення усіх аспектів життєдіяльності. Спеціалізована вчена рада Інституту педагогіки при Академії педагогічних наук України відзначила наукову новизну дослідження, керованого Вами, – вперше в роки розбудови державності в Україні теоретично узагальнено тенденцію підготовки майбутнього вчителя до роботи вихователем у загальноосвітніх інтернатних закладах для дітей-сиріт.

Щаслива, що Бог повернув мою стежинку саме до Вас, коли треба було визначитися з керівником, адже зодіакальний знак Риб складається саме із двох рибок (мій день народження теж 10 березня). Безмежно вдячна Вашій родині, яку Ви залишали і яка чекала на Вас, коли Ви їздили зі мною до Києва. Вдячна Вашій мамі Наталії Федоровні за смачні бутерброди, які вона завжди готувала в дорогу. Згадую часто наші поїздки, теплі розмови в поїзді, які не забудуться ніколи...

Дорога моя Мариночко Вікторівно! Поздоровляючи Вас із ювілеєм, зичу невпинного руху вперед, успішного здійснення всіх планів та задумів. Ви – особистість, Ви – людина доброзичлива, вимоглива і шанована, з глибоким знанням справи, практичним досвідом

і визнанням, користується авторитетом. Хай Ваша плідна праця, педагогічна майстерність будуть і надалі рясніти дисертаційними дослідженнями, науковими відкриттями. Нехай доля завжди буде прихильна до Вас, даруючи вірних і надійних друзів, а в родині хай завжди панує злагода, мир і щастя.

*Тож будьте молоді, красиві,
Нехай роки собі летять...
А п'ятдесят – це небагато,
Лиш два рази по двадцять п'ять.*

Анна Олександрівна БЕРЕГОВА,
*випускниця природничого факультету
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка 2007 року,
заступник директора з виховної роботи
Полтавської загальноосвітньої
школи № 11*

У народі кажуть, що письменник живе в своїх книжках, скульптор – у створених ним скульптурах, а вчитель – у думках і справах своїх учнів.

Велику книгу юнацького життя ми, випускники природничого факультету ПНПУ імені В. Г. Короленка, прочитали разом із нашим наставником – деканом факультету Гриньовою Мариною Вікторівною. Не зникне з нашої пам'яті різнобарвне студентське життя, яке створював для нас педагогічний колектив факультету на чолі з мудрою, сильною духом жінкою, Мариною Вікторівною. Її неймовірний професіоналізм, креативність, ініціативність, вимогливість до себе та оточуючих, управлінська культура, оптимізм та почуття гумору сприяли формуванню на природничому факультеті єдиної дружньої родини викладачів, студентів та їх батьків.

Марина Вікторівна володіла інформацією про всіх нас, хто навчався під її керівництвом: знала рівень наших знань, успіхи та недоліки в навчанні, можливості та здібності в творчій діяльності, особливості міжособистісних стосунків студентів. Вона докладала чимало зусиль для створення комфортного навчально-виховного середовища на факультеті, організовувала різні форми проведення студентського дозвілля, завжди була готова допомогти при вирішенні особистих проблем. У свою чергу, студентство віддячувало їй тим самим. Який ще декан чи викладач педагогічного університету заслужив такого світлого, ласкавого звертання до себе – «Мати»? До сіх пір, згадуючи студентське життя, відчуваємо, як душа наповню-

ється різнобарв'ям почуттів та позитивних емоцій, приємними, теплими спогадами про Марину Вікторівну – маму для всіх студентів природничого факультету.

Сьогодні я теж іду педагогічним шляхом, який був окреслений і моїми батьками, і моїм науковим керівником Мариною Вікторівною. І жодної миті я не пожалкувала, що моє студентське життя пройшло на природничому, де на моєму шляху зустрілася така людина, яка навчила мене відстоювати свої переконання, бути першою в будь-якій справі, яку ти твориш. Тож у моїх думках і справах дійсно живе педагогічний та особистий приклад Марини Вікторівни Гриньової.

*Допоки сонце світить з висоти,
Щебечуть птахи, зацвітають квіти,
Ми Вам життям бажаєм твердо йти
І днем прийдешнім від душі радіти!*

*Хай щастя завжди супроводить Вас,
Людська повага й шана не минають,
А Вашу мрію й працю повсякчас
Лиш визнання вінчають!*

Анатолій ІГНАТОВИЧ,

президент Національного студентського союзу, аспірант Національного університету «Львівська політехніка»

... – Це неможливо, – сказав Досвід.

– Так раніше ніхто не робив, – погодився Стереотип.

– Зовсім даремна ідея, – сказала Гордість.

І тільки Мрія прошепотіла: – Спробуй!

Льюїс Керрол

Під цими словами Льюїса Керрола я б з радістю підписався, лише за однієї умови – замінивши слово Мрія на Марина Вікторівна.

Пишаюся тим, що особисто знайомий з Мариною Вікторівною Гриньовою. Безперечно, це – Людина, яка вміє дивувати, підтримувати, надихати. Її позитивні характеристики можна продовжувати безмежно.

Відчуття позитивного здивування сповнило мене, як і багатьох інших студентських лідерів, при нашому знайомстві. На першій зустрічі під час науково-практичної конференції у Полтаві, Марина Вікторівна як декан факультету здивувала доступністю, відкритістю та щирістю. Маючи досвід спілкування з керівниками багатьох вищих навчальних закладів, запевню, що таких, як Марина Вікторівна – одиниці. І навіть якщо студент сам намагається звести «мур спілкування», вона його із легкістю руйнує.

Про її здатність підтримувати та надихати не говорить, напевно, лише ледачий. Сьогодні ми цілком заслужено пишаємося вагомими досягненнями у розбудові студентського руху в Україні, а ще декілька років тому в нас мало хто вірив. Вона допомогла, підтримала і по-

вірила у наші сили. Її зустрічі зі студентськими лідерами в кабінеті чи на Гоголівській землі у Диканьці стали вірним дороговказом на шляху розвитку студентської демократії в Україні.

Знаю, що Марина Вікторівна знайде та виплекає ще не одну сотню талановитих українців, які змусять світ вимовляти її прізвище поруч із такими видатними педагогами, як Макаренко та Сухомлинський ще за її життя.

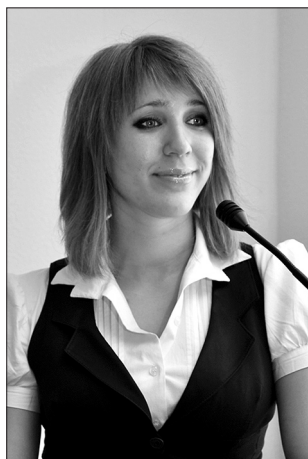
Вірю, що у нашої співпраці, яка лише розпочалась, усе попереду. Адже Марині Вікторівні ще квітнути й квітнути, як найкращим квітам у Ботанічному саду її Природничого факультету.

Мирослава БОЖИНСЬКА,
керівник гуртків проектних та мульти-
медійних технологій Полтавського
багатoproфільного ліцею № 1
імені І. П. Котляревського, голова
студентської ради природничого
факультету Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(2007-2010 рр.)

Як відомо, оточення змінює людину. Дійсно, в цьому я пересвідчилася на власному прикладі. П'ять років спілкування з деканом природничого факультету назавжди залишаться світлими та теплими спогадами у моєму серці.

Марина Вікторівна зуміла виховати в кожному з нас життєву стійкість, прагнення боротися за своє місце під сонцем. Її невичерпна позитивна енергія увесь час підштовхувала нас працювати, розвиватися, не стояти на місці. Кожен студент хотів увібрати від декана якнайбільше: погляди, смаки, навіть звички. Червоний колір – її улюблений, такий же жіночний, яскравий, магнетично-привабливий, чіткий та зрозумілий. По-справжньому вимогливий та справедливий керівник, любляча мати, добра господиня та мудра дружина є прикладом сильної жінки для сотень людей. Я не виключення у цьому списку, і пишаюся, що на пульсі мого життя завжди триматиметься турботлива рука другої мами – Марини Вікторівни Гриньової.

Катерина ЯРЕМЕНКО,
голова студентської ради
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В.Г. Короленка,
студентка II курсу
природничого факультету

Щасливий той, кому Господь подарував Учителя. Так, і я щаслива, адже доля звела мене з Мариною Вікторівною – деканом, наставником, мудрим педагогом, мамою. Особисто для мене ця Людина – унікальна, бо в кожному студентові вона вміє розгледіти особистість. Промовляю слова вдячності Марині Вікторівні Гриньовій за те, що повірила в мене, дала можливість розкритися, відчувти себе значимою, обрати правильний шлях. Хочу запевнити, що я пам'ятатиму Вашу науку, Ваше сердечне тепло, доброту та щирість!

Наукова школа проф. М. В. Гриньової

Наукова школа «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності» сформувалася на основі ідей та розробок відомого українського вченого, педагога-новатора, доктора педагогічних наук, професора Марини Вікторівни Гриньової. Інноваційна робота школи спрямована на відпрацювання трьох основних пріоритетів: студент – викладач – освітнє середовище, де саморегуляція є вищим ступенем діяльності, озброює умінням учитися впродовж життя.

Саморегуляція притаманна всім природним об'єктам і проявляється в збереженні стабільності стану при дії зовнішніх факторів, забезпечує функціонування природних живих і неживих систем. У світовій педагогіці ця проблема в останні роки набула першочергового значення у програмах освіти. Саморегуляція є вищим ступенем діяльності, здатністю індивіда створити програму діяльності і на цій основі керувати своїми діями і станом. Компоненти саморегуляції є оптимально-последовними віхами, що призводять до одержання кінцевого результату. Феномен саморегуляції – утворення біосоціального, тому витоки його в природних фізіологічних системах людини, яка здійснює життєдіяльність і життєтворчість у суспільстві, тобто в соціальному середовищі. Це утворення психосоціального, тому що здійснюється через взаємодію свідомих і не-свідомих процесів у психіці людини, яка визначає процеси регулювання і саморегулювання. Формування саморегуляції організовує навчальну роботу людини, озброює вміннями самостійного виконання завдань, закладає основи вміння вчитися, що є головним завданням освіти, тому питання формування саморегуляції і пошуки оптимальних шляхів його здійснення є актуальним і відповідає потребам сьогодення. Саморегуляція в природних і технічних

системах спрямована на збереження параметрів цих систем при дії зовнішніх сил. Вивчення механізмів регуляції в біологічних системах дало можливість відібрати сукупність педагогічних засобів, які дозволяють регулювати мисленеву діяльність і формувати саморегуляцію, відпрацювати і перевірити на практиці структуру саморегуляції, доцільну для будь-яких видів діяльності, включаючи навчальну.

Основні наукові здобутки М. В. Гриньової висвітлені у більш як 370 роботах, серед яких 8 монографій та понад 20 навчальних та навчально-методичних посібників, 11 із яких мають гриф Міністерства освіти і науки України. Роботи визначають сучасний підхід до формування професіоналізму майбутніх учителів, зокрема підручник «Біологія-10» (2010), довідник для абітурієнтів та школярів «Хімія» (2009), монографія «Саморегуляція» (2008), навчально-методичні посібники «Педагогічні технології: теорія та практика» (2008), «Природознавство» (2007).

Успішна діяльність наукової школи під керівництвом Марини Вікторівни Гриньової підтверджується великою кількістю наукових досліджень із проблем педагогіки, педагогічної майстерності, методики викладання природничих дисциплін. До наукової шко-

Відкриття конференції проф. М.В.Гриньовою; травень 2007 року

ли входять викладачі, докторанти, аспіранти, магістранти кафедри педагогічної майстерності та менеджменту, студенти, директори та заступники директорів шкіл Полтавщини, педагоги освітніх та позашкільних творчих дитячих колективів. Як результат, протягом 2004-2011 років під науковим керівництвом М. В. Гриньової захищено 18 кандидатських дисертацій. Ведеться і подальша наукова робота над кандидатськими та докторськими дисертаціями.

М. В. Гриньова є членом спеціалізованої вченої ради Д 26.452.01 у Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України з методики викладання природничих дисциплін та К 23.053.02 у Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка. Вона член-кореспондент та вчений-секретар філії Міжнародної Академії педагогічних наук під керівництвом В. О. Сластьоніна, яка діє при кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту. М. В. Гриньова є ініціатором створення та науковий керівник мережі наукових комплексів, які, поряд із музеями природничого факультету, стали осередком науки для студентів, учителів та учнів шкіл. Сім років поспіль Марина Вікторівна є головою обласної олімпіади з біології, результативної для Полтавщини, адже

*Колектив кафедри педагогічної майстерності та менеджменту
ПНПУ імені В.Г.Короленка; вересень 2008 року*

учні виборюють призові місця на всеукраїнських та міжнародних змаганнях.

Школа активно працює в постійному науковому пошуку. Поповнюючи сучасним баченням шляхів професійної підготовки творчої особистості, формування вчителя-дослідника, для якого основою діяльності є культ пізнання, М. В. Гриньова ініціює та безпосередньо бере участь у організації міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів, симпозіумів, що проводяться на природничому факультеті. Так, традицією стало проведення Міжнародної науково-практичної конференції з методики викладання природничих дисциплін «Каришинські читання», конференції, присвяченої пам'яті А. С. Макаренка, та ін. Щороку проводиться 4-5 конференцій різного рівня. М. В. Гриньова – ініціатор створення збірника наукових праць «Витоки педагогічної майстерності», ліцензованого ВАК України як фахове видання. Вона є заступником головного редактора журналу «Імідж сучасного педагога», входить до редакційної ради збірника наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (серія «Педагогічні науки»), журналу «Постметодика», є членом комісії з проблем валеологічної освіти в Науково-методичному центрі вищої освіти Міністерства освіти і науки України і розробником стандартів підготовки фахівця за спеціальністю «Валеологія» в умовах євроінтеграції, укладач психолого-педагогічних тестів для абітурієнтів, спрямованих на педагогічні професії, започаткованого МОН України.

Велике значення М. В. Гриньова надає розвитку міжнародного наукового співробітництва, підтримує плідні наукові контакти з зарубіжними педагогічними установами. Усвідомлення значущості глибокого реформування царини професійної підготовки вчителя, впровадження ідей особистісно орієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу сприяло її активній участі у спільних проектах з Wydział Pedagogiczny Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakow (Польща), з Московським педагогічним університетом (Росія), «Toy design and development» National institute of design Paldi, Ahmedabad (Індія) та ін.

Кандидати наук, які захистили дисертації під керівництвом проф. М. В. Гриньової

2004

Куторжевська Л. І. Підготовка майбутнього вчителя до роботи вихователем у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей-сиріт : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Любов Іванівна Куторжевська ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – 254 с. – Бібліогр.: с. 176–196.

2005

Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Павлівна Значенко ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005.

Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Юлія Петрівна Федоренко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – 212 с.

Стрижак С. В. Науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Світлана Володимирівна Стрижак ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – 238 с.

Рибалка О. Я. Формування готовності студентів біологічних факультетів до виховання у підлітків культури міжстатевих стосунків : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Яківна Рибалка ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – 242 с.

Білик Н. І. Моделювання процесу навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Надія Іванівна Білик ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 227 с.

2006

Пескун С. П. Дидактичні умови творчого розвитку старшокласників у процесі вивчення предметів природничого циклу загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Світлана Павлівна

Пескун ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – 242 с.

2007

Литвинюк Л. В. Педагогічне стимулювання професійного зростання вчителів загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Людмила Вікторівна ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 255 с.

Даценко О. А. Педагогічні умови діяльності дитячих творчих колективів Полтавщини : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Олександр Антонович Даценко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 263 с.

2009

Шаповалова Л. В. Реформування змісту університетської освіти сучасної Франції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка» / Людмила Всеволодівна Шаповалова ; Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2008. – 20 с.

Мороз Ю. М. Педагогічні основи організації оздоровлення молодших школярів у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Юрій Миколайович Мороз ; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2009. – 20 с.

2010

Колос Ю. З. Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика проф. освіти» / Колос Юлія Зіновіївна ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2010. – 20 с.

Сорокіна Г. Ю. Формування функціональних компетентностей майбутніх фахівців зв'язку в процесі навчання технічних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика проф. освіти» / Сорокіна Галина Юріївна ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2010. – 20 с.

Свириденко О. О. Педагогічні умови виховання здорового способу життя підлітків у дитячо-юнацьких спортивних школах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Олена Олегівна Свириденко ; Східноукр. нац. ун-т імені Володимира Даля. – Луганськ, 2010. – 20 с.

Кононець Н. В. Дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Наталія Василівна Кононець ; Інститут педагогіки НАПН України. – Київ, 2010. – 22 с.

2011

Денисовець Т. М. Виховання здорового способу життя соціально незахищених дітей в умовах шкіл-інтернатів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Тамара Михайлівна Денисовець ; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2011. – 21 с.

Публікації про Марину Вікторівну Гриньову

Васевич А. «Природознавець Микола Гавриленко : епоха та пам'ять» / А. Васевич // Зоря Полтавщини. – 2010. – № 23–24. – С. 15.

Відбулася презентація книги «Природознавець Микола Гавриленко : епоха та пам'ять» за редакцією Марини Гриньової.

Видали збірку, яка позбавить учителів стресів // Вечірня Полтава. – 2008. – № 37. – С. 19.

Про книгу проф. ПДПУ М. Гриньової «Саморегуляція», презентація якої відбулася в Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти.

Матяшова З. Для молоді головне – коли її розуміють / З. Матяшова // Полтавський вісник. – 2007. – № 13. – С. 3.

Міська студентська рада нагородила почесною грамотою декана природничого факультету ПДПУ – професора Марину Гриньову.

Представляємо природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 2–6.

Розмова з ректором університету В. О. Пащенкою і деканом природничого факультету М. В. Гриньовою.

Про відзначення державними нагородами України: Указ президента України від 24 верес.2004 р. // Зоря Полтавщини. – 2004. – № 157. – С. 1.

Гриньовій Марині Вікторівні присвоїти почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Черчатий І. Пішли на канікули – оцініть своїх учителів / І. Черчатий // Полтавська думка. – 2007. – № 30. – С. 1.

Рейтинг полтавських вчителів та викладачів за підсумками голосування студентів та учнів. До трійки лідерів серед викладачів вузів увійшла Марина Гриньова.

*Показчик праць
Марини
Вікторівни
Гриньової*

Окремі праці

1988

1. **Методические рекомендации для выполнения самостоятельных заданий по школьной гигиене во время прохождения педагогической практики в школе** / М. В. Гринёва, З. Ф. Палажченко, Н. М. Имшенецка. – Полтава, 1988. – 11 с.

1989

2. **Виховання саморегуляції навчальних дій у молодших школярів** : метод. рекомендації для вчителів / М. В. Гриньова, Г. С. Кошляк. – Полтава, 1989. – 28 с.
3. **Сім'я і школа в справах навчання і виховання шестирічних школярів** / М. В. Гриньова, Г. С. Кошляк. – Полтава, 1989. – 57 с.
4. **Формування саморегуляції навчальних дій молодших школярів** (на матеріалі передового педагогічного досвіду вчителів малокомплектних шкіл Полтавської області) : метод. рекомендації для вчителів сільських малокомплектних шкіл / М. В. Гриньова, Г. С. Кошляк. – Полтава, 1989. – 47 с.

1991

5. **Формирование у младших школьников саморегуляции учебных действий** : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук / М. В. Гринёва ; Научно-исслед. ин-т педагогики Укр. СССР. – К., 1991. – 23 с.

1996

6. **Саморегуляція навчальної діяльності школяра** (теоретико-методичний аспект) / М. В. Гриньова. – Полтава, 1996. – 254 с.

1997

7. **Саморегуляція навчальної діяльності школяра** (теоретико-методичний аспект) / М. В. Гриньова. – Х. : Фоліо, 1997. – 256 с.

1998

8. **Теоретико-методичні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / М. В. Гриньова ; Інститут педагогіки АПН України. – К., 1998. – 48 с.
9. **Теоретико-методичні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів** : дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 / М. В. Гриньова ; Інститут педагогіки АПН України. – К., 1998. – 361 с. – Бібліогр.: с. 281–306.

1999

10. **Валеологія** : навч. посіб. для студ. вищих пед. закл. освіти / В. І. Бобрицька, М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – 306 с.
11. **Програми з валеології для вищих закладів освіти** / М. В. Гриньова. – Полтава : Скайтек, 1999. – 56 с.

2001

12. **Дипломні та кваліфікаційні роботи, вимоги до їх написання, оформлення та захисту** (для студентів природничого факультету) : посібник / М. В. Гриньова, Н. І. Шиян, Н. О. Гуріненко. – Полтава, 2001. – 56 с.
13. **Методика викладання валеології** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2001. – 156 с.
14. **Організація навчальної діяльності підлітків з низьким рівнем досягнень при вивченні предметів природничого циклу** : навч.-метод. посіб. / М. Гриньова, К. Вовк ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – 120 с.

2002

15. **Современная биология. Тесты теоретической части I, II, IV–VII междунар. биологических олимпиад** : учеб. пособ. : в 2 ч. / М. В. Гринёва, С. В. Страшко, Л. А. Животовська. – Полтава : АСМІ, 2002. – Ч. I. – 176 с.

16. **Сучасна біологія. Тести теоретичної частини I, II, IV–VII між-нар. біологічних олімпіад** : навч. посіб. : в 2 ч. / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська. – Полтава : АСМІ, 2002. – Ч. I. – 176 с.
17. **Формування мислення у підлітків при викладанні зоології** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська, С. П. Пескун ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – 336 с.

2003

18. **Менеджмент в освіті** : навч. посіб. для студ. і магістрів / М. В. Гриньова, О. Г. Штепа ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – 73 с.
19. **Методика викладання валеології** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – 2-ге вид., доп. – Полтава : АСМІ, 2003. – 220 с.
20. **Методика викладання біології** : навч.-польовий практикум / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2003. – 188 с. : іл. – Бібліогр.: в кінці тем.

2004

21. **Методика викладання валеології** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – 2-ге вид., доп. – Полтава : АСМІ, 2004. – 220 с.
22. **Модульно-розвивальне навчання старшокласників на уроках біології** : наук.-метод. посіб. для вчителя / Т. А. Петренко, М. В. Гриньова, С. П. Пескун ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2004. – 182 с.
23. **Педагогічні технології: теорія та практика** : курс лекцій : навч.-метод. посіб. / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2004. – 180 с.

2005

24. **Методика навчання основ здоров'я, валеології та безпеки життєдіяльності** : навч. програма для студ. вищих пед. навч. закладів, що навчаються за спеціальностями «Валеологія», «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр») / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, І. В. Мороз, А. О. Міненок. – К. : Освіта України, 2005. – 16 с.

25. **Основи валеології** : навч. програма для студентів вищих пед. навч. закладів (освітньо-кваліфікаційний рівень – «бакалавр») / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська, І. П. Кривич. – К. : Освіта України, 2005. – 20 с.
26. **Програмне забезпечення та інструктивно-методичний матеріал навчальних, польових та педагогічних практик студентів природничого факультету** / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава, 2005. – 164 с.

2 0 0 6

27. **ЕОТ в управлінні навчальним закладом. Інформаційні технології в освіті** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. Ю. Сорокіна ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 74 с.
28. **Інформаційне забезпечення управління** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. А. Куленко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 16 с.
29. **Методологія управлінської діяльності. Педагогічний менеджмент** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Стрижак ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2006. – 37 с.
30. **Організаційна діяльність в закладах освіти** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. О. Свириденко, Т. В. Новописьменна ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 34 с.
31. **Педагогіка з історією педагогіки** : навч.-метод. посіб. / упор. проф. М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2006 – 106 с.
32. **Педагогічні технології: теорія та практика** : курс лекцій : навч. посіб. / ред. М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2006. – 230 с.
33. **Планування та прогнозування в навчальному закладі** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 18 с.
34. **Природознавство** : навч. посіб. для студ. пед. ун-тів / М. В. Гриньова, О. В. Паляниця ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2006. – 258 с.
35. **Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання** : зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф.,

(Полтава, 25–26 трав. 2006 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 356 с. – Бібліогр. : в кінці ст.

36. **Теорія та практика управління навчальним закладом** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Л. В. Литвинюк ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 48 с.
37. **Фінансово-економічна діяльність** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. В. Сорокіна, Н. В. Горобець ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – 80 с.
38. **Явища в неживій та живій природі** / Н. Гуріненко, С. Пескун ; за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2006. – 102 с. – Бібліогр.: с. 101–102.

2007

39. **Біологія-10: Довідник для абітурієнтів та школярів ВНЗ** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Страшко та ін. – К. : Літера ЛТД, 2007. – 656 с.
40. **ЕОТ в управлінні навчальним закладом. Інформаційні технології в освіті** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. Ю. Сорокіна ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 74 с.
41. **Інформаційне забезпечення управління** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. А. Куценко ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 16 с.
42. **Менделєєвські читання** : зб. наук. пр. регіонального семінару, (Полтава, 28 берез. 2007 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО, Полт. міський метод. кабінет, Полт. держ. аграрна академія, Полт. ун-т споживчої кооперації, Полт. нац. техніч. ун-т. – Полтава, 2007. – 165 с.
43. **Методологія управлінської діяльності. Педагогічний менеджмент** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Стрижак ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 37 с.
44. **На допомогу учневі у підготовці до біологічних змагань** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, І. О. Козак, І. К. Лядський, К. Ф. Почерняєв ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО. – Полтава, 2007. – 72 с.
45. **Організаційна діяльність в закладах освіти** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. О. Свириденко, Т. В. Новописьменна ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 34 с.

46. **Педагогіка з історією педагогіки** : навч.-метод. посіб. / упор. М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 106 с.
47. **Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу**: теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, (Полтава, 26–27 квіт. 2007 р.) / ред. М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2007. – 304 с.
48. **Педагогічні технології**: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2007. – 232 с.
49. **Планування та прогнозування в навчальному закладі** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 18 с.
50. **Природознавство** : навч. посіб. для студ. пед. ун-тів / М. В. Гриньова, О. В. Паляниця. – 2-ге вид. – Полтава : АСМІ, 2007. – 258 с.
51. **Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін**. XIV Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 травн. 2007 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; Ін-т інноваційних технологій та змісту освіти, Ін-т пед. АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2007. – 488 с.
52. **Теорія та практика управління навчальним закладом** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Л. В. Литвинюк ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 48 с.
53. **Управління процесом навчання** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. А. Даценко, С. П. Пескун ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 16 с.

2008

54. **Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення** в загальноосвітній та вищій школі (присвячується 120-річчю від дня народження М. І. Вавілова) : матеріали наук.-практ. конф. / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Полт. аграрна академія, Полт. ін-т АПВ імені М. І. Вавілова УААН. – Полтава, 2008. – 404 с.
55. **ЕОТ в управлінні навчальним закладом. Інформаційні технології в освіті** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. Ю. Сорокі-

на ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – 74 с.

56. **Інформаційне забезпечення управління** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. А. Куленко ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 16 с.
57. **Корпоративне управління** : навч.-метод. посіб. / М. Гриньова, І. Шупта ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 46 с.
58. **Менеджмент в освіті** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, О. Г. Штепа ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 73 с.
59. **Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі**. XV Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. за участю науковців, шк. педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів, (Полтава, 29–30 трав. 2008 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т інновац. технологій та змісту освіти, Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2008. – 537 с. – Бібліогр. в кінці ст.
60. **Методологія управлінської діяльності**. Педагогічний менеджмент : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Стрижак ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 37 с.
61. **Педагогічні технології**: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2008. – 230 с.
62. **Процеси управління проектами** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. Ю. Сорокіна ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 60 с.
63. **Самоменеджмент** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Ю. О. Клименко, Н. В. Беляєва ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 54 с.
64. **Саморегуляція** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : АСМІ, 2008. – 268 с.
65. **Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності** : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 12–14 берез. 2008 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2008. – 403 с.

66. **Управління персоналом** : навч.-метод. посіб. / М. Гриньова, І. Шупта ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 47 с.
67. **Управління професійною діяльністю** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва, Т. С. Грицька ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2008. – 196 с.
68. **Фінансово-економічна діяльність** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. В. Сорокіна, Н. В. Горобець ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – 80 с.

2009

69. **Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування** : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 квіт. 2009 р.) / за ред. М. В. Гриньової ; Полт. обласна рада, Полт. міська рада, Полт. держ. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка, Кафедра пед. майстерності. – Полтава, 2009. – 238 с. – Бібліогр. в кінці ст.
70. **Менеджмент в освіті** : програма та метод. комплекс (для студентів 5 курсу та магістрантів Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка) / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – 65 с.
71. **Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі**. XVI Каришинські читання : зб. наук. праць. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 черв. 2009 р.) за участю науковців, шк. педагогів, аспірантів, магістрантів, студентів / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2009. – 416 с. – Присвячується 95-річчю Полт. держ. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка та 90-річчю природничого ф-ту. – Бібліогр. в кінці ст.
72. **Природознавець Микола Гавриленко: епоха та пам'ять** / уклад.: В. М. Самородов, С. Л. Кигим ; наук. ред. М. В. Гриньова ; Полт. держ. аграрна академія, Полт. краєзнавчий музей, Полт. відділення українського ботанічного товариства. – Полтава, 2009. – 204 с.
73. **Природничий факультет: історія та сьогодення**. До 95-річчя Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та 90-річчя природничого факультету / за заг.

ред. М. В. Гриньової; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка.
– Полтава : АСМІ, 2009. – 240 с.

74. **Процеси управління проектами** : навч.-метод. посіб. Ч. I / М. В. Гриньова, Н. М. Сас ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – 65с.
75. **Психологія професійної діяльності** [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, А. В. Ткаченко, Ю. О. Клименко ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності. – Полтава : ПДПУ, 2009. – 56 с. – Режим доступу: <http://library.pdpu.poltava.ua/docs/Tkachenko4.doc>.
76. **Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі** : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 12–13 берез. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. обл. рада, Полт. міська рада, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – 175 с.
77. **Управління інноваційним проектом** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Н. М. Сас ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – 100 с.
78. **Управління професійною діяльністю** : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва, Т. Г. Грицька ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ІОЦ ПДПУ, 2009. – 196 с.
79. **Формування природничо-наукового мислення у школярів** при вивченні навчального предмету «Біологія». Книга для вчителя. 9 клас : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська, С. П. Яланська. – К., 2009 – 310 с.
80. **Хімія : довідник для абітурієнтів та школярів** / М. В. Гриньова, Н. І. Шиян, С. В. Пустовіт [та ін.]. – К. : Літера ЛТД, 2009. – 464 с.

2010

81. **Біологія – 10** : підручник для ЗНЗ / М. В. Гриньова, С. В. Страшко. – К., 2010. – 398 с
82. **Менеджмент освітніх закладів та управління проектами** : зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2010. – 258 с.

83. **Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі.** XVII Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. : зб. наук. пр., (Полтава, 27–28 трав. 2010 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава : Астроя, 2010. – 308 с. – Бібліогр. в кінці ст.
84. **Природознавство** : навч. посіб. для студ. пед. ун-тів. / М. В. Гриньова, О. В. Паляниця. – 3-ге вид. – Полтава : АСМІ, 2010. – 258 с.
85. **Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій** : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 23–25 квіт. 2010 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. облдержадміністрація, Полт. обл. рада, Полт. міська рада, Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, Полт. нац. техн. ун-т імені Юрія Кондратюка. – Полтава, 2010. – 262 с.
86. **Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів** : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 11–12 берез. 2010 р.) / заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. – Полтава, 2010. – 216 с. – Режим доступу до кн. : http://library.pdpu.poltava.ua/docs/Конференція_педмайстерність_2010_готовий_макет.doc. – Бібліогр. в кінці доп.

Статті

1983

87. **Трудове виховання школярів на уроках хімії** / М. В. Гриньова, А. А. Печка // Тези міжвуз. наук.-практ. конф. присвяченої А. С. Макаренку. – Полтава, 1983. – С. 58–59.

1989

88. **К вопросу о критериях уровней сформированности саморегуляции учебных действий** / М. В. Гринёва, Л. М. Миронова // Методология и методы современных педагогических исследований : тезисы докл. / Полт. гос. пед. ин-та им. В. Г. Короленка. – М., 1989. – Ч. 2. – С. 45–48.
89. **Потрібні нестандартні підходи** / М. В. Гриньова, З. Ф. Палажченко, О. С. Чернова // Рад. шк. – 1989. – № 9. – С. 62–69.
90. **Социальная значимость формирования саморегуляции учебных действий** / М. В. Гринёва // Человеческий фактор в условиях перестройки и обновления социалистического общества : тезисы докл. и выступлений на республик. науч. конф. / Донецкий гос. ун-т. – Донецк, 1989. – С. 114–115.

1990

91. **Вікові особливості мовлення шестиліток** / М. В. Гриньова, З. Ф. Палажченко // Початкова шк. – 1990. – № 9. – С. 41–43.
92. **Гра як засіб формування саморегуляції навчальних дій молодих школярів** / М. В. Гриньова // Початкова шк. – 1990. – № 4. – С. 19–22.
93. **Нравственный аспект саморегуляции учебных действий** / М. В. Гринёва // Формирование нравственной и эстетической культуры учащейся молодежи в условиях обновления социа-

лизма : тезииси докл. областной науч.-практ. конф. – Полтава, 1990. – С. 60–61.

94. **Про виховання саморегуляції у молодших школярів** / М. В. Гриньова // Педагогіка : наук.-метод. зб. – К., 1990. – Вип. 29. – С. 59–65.
95. **Розвиток мовлення у шестирічок** / М. В. Гриньова, З. Ф. Палажченко // Початкова шк. – 1990. – № 9. – С. 37–38.
96. **Роль саморегуляції в обученні школьника умению учиться** / М. В. Гринёва // Совершенствование учебно-воспитательного процесса в школе й педвузе : тезииси науч.-практ. конф. – Кривой Рог, 1990. – С. 62–63.

1991

97. **Значення формування саморегуляції навчальних дій в становленні майбутнього вчителя** / М. В. Гриньова, В. І. Цина, О. Д. Кравченко // Формування педагогічної майстерності в системі професійної підготовки майбутнього вчителя : тези доповідей міжвуз. наук.-практ. конф., (Київ, 29–31 трав. 1991 р.). – К., 1991. – Ч. I. – С. 150–152.
98. **Особливості виховання ліворуких школярів** / М. В. Гриньова, З. Ф. Палажченко // Рад. шк. – 1991. – № 1. – С. 45
99. **Применение идей Макаренко о ролевой игре для обучения школьников коррекции и самооценке** / М. В. Гринёва // Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя : материалы Все-союз. науч.-практ. конф. – Полтава, 1991. – С. 263–265.
100. **Рівні сформованості саморегуляції навчальних дій та спосіб їх визначення** / М. В. Гриньова // Педагогіка : наук.-метод. зб. – К., 1991. – Вип. 30. – С. 26–31.
101. **Саморегуляцію навчальних дій формують батьки** / М. В. Гриньова, З. Ф. Палажченко // Початкова шк. – 1991. – № 11. – С. 52–55.
102. **Спільна робота школи і сім'ї по вихованню саморегуляції навчальних дій молодших школярів** / М. В. Гриньова // Учитель національної школи : тези доп. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 1991. – Ч. II. – С. 102–104.

1992

103. **Використання релігійних джерел при освоєнні курсу педагогіки** / М. В. Гриньова // Релігійна традиція в духовному від-

родженні України : матеріали Всеукр. наук. конф. / редкол.: В. Е. Лобурець, В. О. Пащенко, Я. Г. Вовк ; Комісія Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження, Ін-т історії України АН, Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 82–83.

104. **Допрофесійне становлення особистості майбутнього вчителя** / М. В. Гриньова, О. А. Кузьменко // Матеріали допов. наук.-практ. конф. – Умань, 1992. – С. 39–40.
105. **З досвіду роботи факультету майбутнього вчителя** / М. В. Гриньова, Ж. В. Борщ // Соціально-психологічні проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя : тези доповідей і повід. міжвуз. наук.-практ. конф., (Київ, 23–25 берез. 1992 р.). – К., 1992. – С. 12.
106. **Особливості проведення семінарських і лабораторно-практичних занять з інтегрованого курсу «Педагогіка»** / М. В. Гриньова // Психолого-педагогічна підготовка вчителя в ВУЗІ : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1992. – С. 90–92.

1993

107. **Впровадження модульного принципу навчання** / М. В. Гриньова // Рідна шк. – 1993. – № 7. – С. 50–52.
108. **Збереження здоров'я учнів індивідуалізацією навантажень** / М. В. Гриньова, Г. Г. Цибіз // Здоров'я і освіта : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – Ч. II. – С. 27–28.
109. **Інноваційні школи входять у життя** / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко, З. Ф. Палажченко // Рідна шк. – 1993. – № 5. – С. 61–62.
110. **Інтегрований курс «Педагогіка» – вимога часу** / М. В. Гриньова // Макаренківські читання / редкол.: В. Е. Лобурець, В. О. Пащенко, Н. І. Казирод, М. І. Степаненко, Л. Ф. Українець ; Полт. держ. пед. ін-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 1993. – С. 37–38.
111. **Майбутню школу готуємо сьогодні** / М. В. Гриньова, М. І. Степаненко // Вища і середня педагогічна освіта : наук.-метод. зб. – К., 1993. – Вип. 16. – С. 96–103.
112. **Профілактика стомлення учнів** / М. В. Гриньова, О. С. Мельниченко // Початкова шк. – 1993. – № 4. – С. 55–57.

113. **Розвиваюче навчання на уроках географії** / М. В. Гриньова // Альтернативні ідеї, підходи і технології навчання та освіти : тези доп. міжнар. наук. конф. – Тернопіль, 1993. – С. 136–142.
114. **Формування саморегуляції навчальних дій** / М. В. Гриньова, Г. С. Кошляк // Початкова шк. – 1993. – № 7. – С. 42–46.
115. **Шляхи здійснення екологічного виховання учнів** / М. В. Гриньова // Теоретично-методичні основи формування громадянина України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава, 1993. – С. 114–116.

1994

116. **Варіативність занять у педвузі** / М. В. Гриньова, А. М. Бойко, Н. М. Дем'яненко // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 2. – С. 202–209.
117. **Визначення ЕШП у школярів** / М. В. Гриньова // Актуальні проблеми оздоровчої фізичної культури та валеології в навчальних закладах України : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Кіровоград, 20–22 жовт. 1994 р.). – Кіровоград, 1994. – С. 135–136.
118. **Виховна мета уроку – формування громадянина України** / М. В. Гриньова // Національне виховання: регіональний аспект : матеріали міжрегіон. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 42–43.
119. **Впровадження активних методів навчання на семінарських та лабораторних заняттях з інтегрованого курсу педагогіки** / М. В. Гриньова // Активні методи викладання і вивчення предметів педагогічного циклу : наукові записки кафедри педагогіки / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – Вип. 2. – С. 42–50.
120. **Впровадження модульного принципу навчання** / М. В. Гриньова // Рідна шк. – 1994. – № 5. – С. 50–51.
121. **З дитсадка у гімназію** / М. В. Гриньова // Дошкільне виховання. – 1994. – № 5–6. – С. 1–2.
122. **Застосування діяльнісного підходу до здобуття знань учнями сільської школи** / М. В. Гриньова // Проблеми сільських навчально-виховних закладів : тези Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 18–21 квіт. 1994 р.) / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 32–33.

123. **Здійснення діяльнісного підходу в сільській школі** / М. В. Гриньова // Проблеми сільських навчально-виховних закладів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 108–110.
124. **Інтуїція і релігія** / М. В. Гриньова // Православ'я і культура, історія та сучасність : матеріали Всеукр. наук. конф., (Полтава, 16–18 черв. 1994 р.) / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 191–192.
125. **Навчально-виховний комплекс – педагогічний заклад нового покоління** / М. В. Гриньова // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем роботи середніх загальноосвітніх закладів нового типу. – К., 1994. – С. 108–110.
126. **Новітні форми і методи навчально-виховного процесу в сільській школі** / М. В. Гриньова // Сільські навчально-виховні заклади Полтавщини : цільова комплексна програма. – Полтава, 1994. – С. 23–28.
127. **Основні напрями наступності школи і педагогічного вузу** / М. В. Гриньова, Ж. В. Борщ // Вища педагогічна освіта : наук.-метод. зб. – К., 1994. – Вип. 17. – С. 107–111.
128. **Принцип розвиваючого навчання, впровадження нових технологій у навчальний процес** / М. В. Гриньова, І. Ф. Кривонос // Концепція діяльності Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1994. – С. 15–17.

1995

129. **Диференціація та інтеграція навчання.** Робота з учнями різних рівнів розвитку. Особистісно-індивідуальне навчання / М. В. Гриньова // Педагогіка. Інтегрований курс теорії та історії педагогіки : наук.-метод. посіб. / за ред. проф. А. М. Бойко. – Полтава, 1995. – С. 152–159.
130. **Загляньмо і в недільні школи** / В. Пашенко, М. Гриньова // Педагогічна газета. – 1995. – № 2. – С. 4.
131. **Значення саморегуляції у цілісному навчально-виховному процесі** / М. В. Гриньова // Єдність педагогіки і психології у цілісному навчально-виховному процесі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 4–5 квіт. 1995 р.) / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава. 1995. – С. 126–128.

- 132. Науково-педагогічний експеримент у школі-гімназії № 9 м. Полтави** / М. В. Гриньова, В. Ф. Короткова // Постметодика. – 1995. – № 2 (9). – С. 37–38.
- 133. Робота з матрицями на уроках біології** / М. В. Гриньова // Треті Каришинські читання : міжвуз. наук.-практ. конф. з проблем природн. наук : матеріали доповідей / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 14–16.
- 134. Розвиток гнучкості – докорінна необхідність** / М. В. Гриньова, Г. Г. Цибіз // Початкова шк. – 1995 – № 8. – С. 48–49.
- 135. Саморегуляція як біологічне у навчанні** / М. В. Гриньова // Успадковане і набуте в розвитку особистості. – К., 1995. – С. 34–37.
- 136. Творчість розвивається в діяльності** / М. В. Гриньова // Обдаровані діти : матеріали міжнар. семінару, (Полтава, 9–10 лют. 1995 р.) / ред. В. Ф. Моргун ; Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1995. – С. 7–9.
- 137. Феномени навчальної діяльності** / М. В. Гриньова // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 2. – С. 23–29.
- 138. Що є корисне у християнських недільних школах** / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 133–139.

1996

- 139. До питання про організацію сучасного уроку** / М. В. Гриньова // Шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу в початкових класах і дошкільних закладах : зб. статей за матеріалами міжвуз. наук.-практ. конф., (Полтава, квіт. 1996 р.) / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – Ч. I. – С. 86–88.
- 140. Ідеї саморегуляції в педагогічній спадщині А. С. Макаренка** / М. В. Гриньова // Організація навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах нового типу: досягнення, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – С. 156–160.
- 141. Ідеї Х. Д. Алчевської у досвіді сучасної школи нового типу** / М. В. Гриньова, В. Д. Бардинова // Слов'янська культура: здобутки і втрати : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 4–5 квіт. 1996 р.) : в 2 т. / Ін-т мовознавства, Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1996. – Т. 2. – С. 345–347.

142. **Обласний ліцей в системі обласного управління освіти і педінститут** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Організація навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах нового типу: досягнення, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 14–16 трав. 1996 р.) / Ін-т мовознавства, Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка, «Слов'янський клуб». – Полтава, 1996. – С. 204–206.
143. **Різномірні навчальні програми** / М. В. Гриньова, В. Д. Герасименко // Рідна шк. – 1996. – № 3. – С. 69–70.
144. **Фактори формування саморегуляції навчальної діяльності** / М. В. Гриньова // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 71–75.

1997

145. **До питання про формування саморегуляції навчальних дій** / М. В. Гриньова, Є. Ф. Палажченко // Наукові записки психолого-педагогічного факультету : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1997. – Ч. II. – С. 30–35.
146. **Ефективність застосування інновацій на уроках з природничих дисциплін у 9 класі** / М. В. Гриньова // Четверті Каришинські читання : Всеукр. міжвуз. наук.-метод. конф. з проблем природничих наук, присвячена пам'яті А. П. Каришина / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1997. – Ч. I. – С. 61–63.
147. **Різномірні навчальні програми з хімії** / М. В. Гриньова // Освіта. – 1997. – 5–12 листоп. – С. 8–11.

1998

148. **Біологія в системі культури** / В. О. Пашенко, М. В. Гриньова // Сучасні погляди з популяризації природничих наук : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. спеціалістів та студ. молоді, присвяченої пам'яті В.І. Вернадського, (Полтава, 9 квіт. 1998 р.) / МОН України, Управління освіти Полтавської держ. адмін., Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 3–4.
149. **Біологія і наукова картина світу** / М. В. Гриньова // П'яті Каришинські читання : Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем природничих наук / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 63–64.
150. **Десять порад учителю при підготовці до шкільного свята** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Теорія і практика сучасно-

го естетичного виховання у контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського : зб. наук. пр. / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 201–204.

151. **До питання про ефективність впровадження педагогіки М. Монтесорі** / М. В. Гриньова // Наукові записки психолого-педагогічного факультету : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – С. 214–217.
152. **Пізнання навколишнього світу як джерело розвитку школяра** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1998. – Вип. II, т. 1. – С. 160–168. – (Педагогічні і психологічні науки).

1999

153. **В навчальний заклад приходять педагог-валеолог** / М. В. Гриньова, В. М. Міщенко, Н. І. Дурдикулієва // Валеологічна освіта як шлях до формування здоров'я сучасної людини : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 30–31.
154. **Вплив шуму на організм людини** / М. В. Гриньова, О. Я. Рибалка // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 1.– С. 158–161. – (Екологія. Біологічні науки).
155. **До питання про формування саморегуляції у студентів педагогічного університету** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 3 (7). – С. 147–152. – (Педагогічні науки).
156. **Людина серед людей: Проблема спілкування з соціальним оточенням** / М. В. Гриньова // Валеологія : навч. посіб. для студентів вищих пед. закладів освіти. / В. І. Бобрицька, М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 259–262.
157. **Методика М. Монтесорі** / М. В. Гриньова, В. І. Бобрицька // Сучасні педагогічні технології / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 185–186.
158. **Модульне навчання** / М. В. Гриньова, А. М. Бойко, Н. В. Настенко // Педагогічні технології. Досвід. Практика. : довідник. – Полтава, 1999. – С. 182–184.

159. **Нові досягнення біологічних наук** / М. В. Гриньова, С. В. Гапон, В. В. Буйдін [та ін.] // Актуальні питання дослідження та навчання всесвітньої історії : матеріали наук.-практ. конф. / ред. В. О. Пашенко ; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 62–66.
160. **Нові підходи до викладання валеології** / М. В. Гриньова // Виховання молоді на історико-культурних традиціях рідного краю : наук.-практ. конф., присвячена 1100 річчю Полтави / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 114–118.
161. **Новітні досягнення біологічних наук** / М. В. Гриньова, С. В. Гапон, Д. М. Щербина // Актуальні питання досліджень та навчання всесвітньої історії / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 97–99.
162. **Підвищуємо резерви здоров'я** / М. В. Гриньова, С. В. Гапон // Валеологічна освіта як шлях до формування здоров'я сучасної людини : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999 – С. 56–60.
163. **Саморегуляція діяльності як фактор організації здорового способу життя** / М. В. Гриньова // Валеологія : навч. посіб. для студентів вищих пед. закладів освіти. / В. І. Бобрицька, М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 224–228.
164. **Саморегуляція навчальної діяльності школяра** / М. В. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 1999. – № 2. – С. 20–21.
165. **Сім'я як фактор формування духовного здоров'я людини** / М. В. Гриньова // Валеологія : навч. посіб. для студентів вищих пед. закладів освіти. / В. І. Бобрицька, М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 272–278.
166. **Вплив шуму на організм людини** / М. В. Гриньова, О. Я. Рибалка // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – Вип. 1. – С. 158–161. – (Екологія. Біологічні науки).
167. **Фізична культура і загартовування у підтримці фізичного індивіда** / М. В. Гриньова // Валеологія : навч. посіб. для студентів вищих пед. закладів освіти / В. І. Бобрицька, М. В. Гриньова ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 1999. – С. 112–115.

168. **Виховна мета уроку – формування громадянина України** / М. В. Гриньова // Національне виховання в сім'ї : кн. для батьків, учителів, вихователів / П. Щербань. – К., 2000. – С. 42–43.
169. **Вплив природних біологічних ритмів на навчальну діяльність** / М. В. Гриньова, Л. М. Гринь // Людина і навколишнє середовище. Сьомі Каришинські читання : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-метод. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 63–68.
170. **Духовність. Вчинок. Поведінка** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – Вип. 2–3. – С. 16–22. – (Педагогічні науки).
171. **Екологічне виховання – основа формування екологічної культури** / М. В. Гриньова, П. В. Хоменко, О. М. Робуль // Людина і навколишнє середовище. Сьомі Каришинські читання : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-метод. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 68–71.
172. **Інтеграція лінгвістики і педагогіки у формуванні комунікативних навичок студентів** / М. В. Гриньова // Вивчення мови на комунікативній основі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 17–19 квіт. 2000 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 19–20.
173. **Кабінет валеології** / М. В. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 2000. – № 4–5. – С. 54–55.
174. **Людина серед людей: проблема спілкування з соціальним оточенням** / М. В. Гриньова // Валеологія . навч. посіб. для студ. пед. вузів : у 2 ч. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – Ч. II. – С. 123–126.
175. **Організація і планування роботи гуртка «Твоє здоров'я»** / М. В. Гриньова, В. П. Міщенко // Людина і навколишнє середовище. Сьомі Каришинські читання : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-метод. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – С. 71–79.
176. **Природничий факультет Полтавського педуніверситету: історія, сучасний стан, перспективи** / М. В. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 2000. – № 7 (11). – С. 6–10.
177. **Саморегуляція діяльності як фактор організації здорового способу життя** / М. В. Гриньова // Валеологія . навч. посіб. для

студ. пед. вузів : у 2 ч. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – Ч. II. – С. 88–91.

- 178. Сім'я як фактор формування духовного здоров'я молодшої людини** / М. В. Гриньова // Валеологія . навч. посіб. для студ. пед. вузів : у 2 ч. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – Ч. II. – С. 137–141.
- 179. Фізична культура і загартування у підтримці фізичного здоров'я** / М. В. Гриньова // Валеологія . навч. посіб. для студ. пед. вузів : у 2 ч. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2000. – Ч. I. – С. 112–114.

2001

- 180. Валеологічний всеобуч** : навч. програма для слухачів курсів підвищення кваліфікації інститутів післядипломної освіти педагогічних працівників / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська та ін. // Інформаційний вісник. – 2001. – № 6. – С. 62–66.
- 181. VIII Каришинські читання в Полтавському педагогічному університеті** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2001. – № 5. – С. 39–40.
- 182. До питання про формування мислення у школярів** / М. В. Гриньова, С. П. Пескун // Науково-педагогічна спадщина В. І. Вернадського як планетарне явище : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Ін-т педагогіки АПН України, Комісія НАН України з розробки наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 32–38.
- 183. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників** / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська та ін. // Інформаційний вісник. – 2001. – № 6. – С. 34–38.
- 184. Метод кругового тренування на заняттях атлетичною гімнастикою** / М. Гриньова, Д. Ніжніченко // Науково-методичні підходи до викладання природничих дисциплін в освітніх закладах ХХІ століття. Восьмі Каришинські читання. : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 183–186.
- 185. Методи навчання валеології** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2001. – № 1. – С. 32–36.
- 186. Методи оздоровлення** / М. В. Гриньова // Роль фізичної культури в здоровому способі життя : матеріали наук.-практ. конф.

/ Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 51–54.

- 187. Методологічні засади курсу «Методика викладання біології»** / М. В. Гриньова // Науково-методичні підходи до викладання природничого дисциплін в освітніх закладах ХХІ ст. Восьмі Каришинські читання. : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во освіти України, АПН України, Ін-т пед. України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 19–21.
- 188. Наукові школи як стимул розвитку природничого факультету Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка** / В. О. Пашенко, М. В. Гриньова // Роль ботанічних садів у формуванні наукового світогляду майбутніх біологів : матеріали Перших Всеукр. читань, присвяч. пам'яті академіка М. М. Гришка, (Полтава, 24–25 верес. 2001 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 25–26.
- 189. Організація навчальної діяльності підлітків з низьким рівнем успішності** / М. В. Гриньова, К. О. Вовк // Директор школи. – 2001. – № 40. – С. 4–5.
- 190. Організація навчальної діяльності учнів з низьким рівнем досягнень** / М. В. Гриньова, К. О. Вовк // Актуалізація ідей антропоцентризму в умовах реформування загальноосвітньої та вищої школи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 36–40.
- 191. Основи валеології** : навч. програма загальноосвітнього курсу для студентів усіх спеціальностей педагогічних ВНЗ (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр) / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська. // Інформаційний вісник. – 2001. – № 6. – С. 43–47.
- 192. Принципи формування саморегуляції навчальної діяльності** / М. В. Гриньова // Перший національний конгрес з біоетики. – К., 2001. – С. 83–84.
- 193. Причини низьких досягнень учнів у процесі навчання** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – Вип. 1 (15). – С. 81–86. – (Педагогічні науки).
- 194. Розумове навантаження і втома** / М. В. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 1 (12). – С. 32–36.
- 195. Скаутинг як умова виховання спостережливості і волі дітей** / М. В. Гриньова, І. О. Козак // Педагогіка математики і приро-

дознавства : V Всеукр. читання, присвячені пам'яті М. В. Остроградського : зб. статей, (Полтава, 24–25 верес. 2001 р.) / АПН України, Упр. освіти і науки Полт. обл. держ. адмін., Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава, 2001. – С. 19–20.

- 196. Структурно-логічні схеми** / М. В. Гриньова, К. О. Вовк // Науково-методичні підходи до викладання природничого дисциплін в освітніх закладах ХХІ ст. Восьмі Каришинські читання. : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. / АПН України, Ін-т пед. України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – С. 180–183.
- 197. VII Каришинські читання в Полтавському педагогічному університеті** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2001. – № 5. – С. 39–40.

2002

- 198. Біостаніонар Полтавського педагогічного університету – науковий навчально-виховний і туристичний центр Полтавщини** / М. В. Гриньова, О. М. Байрак, Н. О. Стецюк // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 26–27.
- 199. Використання творчої спадщини А. С. Макаренка в діяльності ВТК** / М. В. Гриньова, Л. М. Гомля // Імідж сучасного педагога. – 2002. – № 4–5. – С. 89–91.
- 200. Диференціація і інтеграція навчання.** Робота з учнями різних рівнів розвитку, особистісно орієнтоване навчання / М. В. Гриньова // Педагогіка : навч.-метод. посіб. для закл. вищої пед. освіти III–IV рівнів акредит : у 2 ч. / за ред. А. М. Бойко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – К. ; Полтава, 2002. – Ч. 1. – С. 196–204.
- 201. Екологічна етика як основа світогляду майбутнього учителя** / М. Гриньова // Роль регіональних ландшафтних парків як навчально-виховних центрів : матеріали наук.-практ. семінару, (Полтава, 12–15 черв. 2002 р.) / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, Держ. упр. екол. та природних рес. в Полтав. обл. – Полтава, 2002. – С. 110–113.
- 202. Застосування принципів біоетики у педагогічній діяльності** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – Вип. 5–6. – С. 17–22. – (Педагогічні науки).

- 203. Культура розумової праці школяра** / М. В. Гриньова, С. П. Пескун // Екологічні проблеми довкілля та шляхи їх вирішення. ІХ Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – С. 187–192.
- 204. Леся Українка** / М. В. Гриньова // 20 видатних українських педагогів : наук.-метод. посіб. / за ред. А. М. Бойко. – Полтава, 2002. – С. 295–304.
- 205. Методика викладання валеології** / М. В. Гриньова // Директор школи. – 2002. – № 39–40. – С. 8–39.
- 206. Особистісно орієнтоване навчання і принципи біоетики** / М. В. Гриньова, С. В. Страшко, Л. А. Животовська та ін. // Міжнародний симпозіум з біоетики присвячений пам'яті В. Р. Поттера, (Київ, 4–6 берез. 2002 р.). – К., 2002. – С. 84–85.
- 207. Педмайстерність – як локомотив педагогічних технологій** / М. В. Гриньова // Педагогічна майстерність як сучасна технологія розвитку особистості вчителя : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 4–6 берез. 2002 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002 – С. 46–47.
- 208. Представляємо природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** : інтерв'ю з М. Гриньовою / записала Л. Величко // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 2–6.
- 209. Різномірні навчальні програми з хімії** / М. В. Гриньова // Сучасна хімія і вища школа : зб. матеріалів Всеукр. наук. практик. конф., (Полтава, 14–16 жовт. 2002 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – С. 204–206.
- 210. Саморегуляція та неуспішність школярів** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 3. – С. 6–9.
- 211. Сім'я як фактор формування духовного здоров'я молоді людини** / М. В. Гриньова // Репродуктивне здоров'я молоді – важлива складова загального здоров'я населення. Багатосекторальна відповідальність за збереження репродуктивного здоров'я молоді : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Комсомольськ, 5–6 верес. 2002 р.). – Комсомольськ, 2002. – С. 13–16.
- 212. Соціально-економічна криза та криза моралі на сучасному етапі розвитку суспільства** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Екологічні проблеми довкілля та шляхи їх вирішення. ІХ Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф.

/ Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – С. 195–197.

- 213. Сучасний підхід до формування мислення учнів на уроках біології** / М. В. Гриньова, С. П. Пескун // Ресурсознавство, колекціонування та охорона біорізноманіття : міжнар. наук.-практ. конф. присвячена 90-річчю від дня народження Д. С. Івашина, (Полтава, 5–6 лист. 2002 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2002. – С. 276–278.
- 214. Формирование адаптированости у старшеклассников к учебной деятельности** / М. В. Гринёва // Психологические особенности преодоления экстремальных и эмоциогенных ситуаций в подростково-юношеском возрасте : материалы Рос. межрегион. науч.-практ. конф., (Сыктывкар, 26–28 сент. 2002 р.). – Сыктывкар, 2002. – С. 29–33.

2003

- 215. В. І. Вернадський про стратегію розвитку освіти** / М. В. Гриньова, М. О. Рибалко // Академік В. І. Вернадський і світ у третьому тисячолітті : матеріали Всеукр. студент. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 37–38.
- 216. В. І. Вернадський про формування природничо-наукового мислення студентської молоді** / М. В. Гриньова, С. П. Пескун // Академік В. І. Вернадський і світ у третьому тисячолітті : матеріали Всеукр. студент. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 11–13.
- 217. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна хімія та вища освіта»** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2003. – № 1. – С. 52–53.
- 218. Гуманізм та сучасна школа** / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Педагогічні засади формування гуманістичних цінностей природничої освіти, її спрямованості на розвиток особистості. Десяті Каришинські читання : зб. праць наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 267–272.
- 219. До питання про гуманізацію навчання на природничому факультеті Полтавського педуніверситету** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Педагогічні засади формування гуманістичних цінностей природничої освіти, її спрямованості на розвиток особистості. Десяті Каришинські читання : зб. наук.-практ.

конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 9–12.

- 220. З досвіду проведення навчальної валеологічної практики / М. В. Гриньова, О. Я. Рибалка // Роль навчальних та виробничих екскурсій в професійній підготовці майбутнього учителя природознавчих дисциплін : зб. наук. пр. : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 23–24 жовт. 2003 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 72–73.**
- 221. Культура розумової праці підлітків / М. В. Гриньова, С. П. Пескун // Формування здорового способу життя студентської молоді: реалії та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 груд. 2002 р.) / ред. В. О. Пащенко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 117–119.**
- 222. Механізм впливу емоцій на здоров'я людини / М. В. Гриньова // Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, 4–6 квіт. 2003 р.). – Х., 2003. – Т. I. – С. 135–139.**
- 223. Наукова співпраця академіка В. І. Вернадського із зоологом і краєзнавцем Полтавського педінституту М. І. Гавриленком / М. В. Гриньова // Академік В. І. Вернадський і світ у третьому тисячолітті : матеріали Всеукр. студент. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 8–9.**
- 224. Основи біоетики для вчителя-природознавця / М. В. Гриньова // Фальцфейнівські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук. конф., (Херсон, 23–25 квіт. 2003 р.) / Херсон. держ. ун-т, Ін-т природознавства. – Херсон, 2003. – С. 82–83.**
- 225. Основи цілісного сприйняття навколишнього світу / М. В. Гриньова // Роль заповідних територій в екологічній освіті і вихованні : матеріали наук.-практ. семінару, (с. Лучки, Полт. обл., 12–14 черв. 2003 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 13–16.**
- 226. Передмова. Методика викладання біології / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко // Навчально-польовий практикум / за ред. М. В. Гриньової. ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 4–9.**
- 227. Саморегуляція діяльності як основа навчальних досягнень школярів / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтав-**

ського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – Вип. 1–2 (28–29). – С. 42–47.

- 228. Творчі дослідницькі екскурсії як засіб пізнання на уроках хімії** / М. Гриньова, І. Соколовська // Роль навчальних та виробничих екскурсій в професійній підготовці майбутнього учителя природознавчих дисциплін : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 23–24 жовт. 2003 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 32–36.
- 229. Труднощі в навчально-виховному процесі, які призводять до виникнення важковиховуваності учнів** / В. Пашенко, М. Гриньова // Витоки. Альманах Української асоціації Антона Маркаренка : зб. наук.-педагог. і літерат.-публіцистичн. матеріалів / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – Вип. 1. – С. 11–12.
- 230. Удосконалення шкільної хімічної освіти шляхом її гуманізації** / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Природничо-наукова освіта школярів: реалії та перспективи : Всеукр. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 17–19 верес. 2003 р.) – Тернопіль, 2003. – С. 11–14.
- 231. Формуємо природознавців** / М. В. Гриньова // Роль навчальних та виробничих екскурсій в професійній підготовці майбутнього учителя природознавчих дисциплін : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 23–24 жовт. 2003 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – С. 4–6.

2004

- 232. Біоетичні проблеми і природничо-наукова освіта** / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України (до 115-річниці М. І. Гавриленка) : матеріали Всеукр. студен. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 45–48.
- 233. Вплив фізіологічних особливостей на успішність школярів** / М. В. Гриньова // Теорія і практика навчання і виховання дітей з обмеженими фізичними і психічними можливостями: інноваційний підхід : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 6–8 жовт. 2004 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 80–83.
- 234. Гуманізація освіти у вимірах біоетики** / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Глобальна біоетика: Сучасні

- виміри, проблеми, рішення : матеріали III міжнар. симпозиуму з біоетики, (Київ, 7–8 квіт. 2004 р.). – К., 2004. – С. 60–64.
- 235. Інтерактивне спілкування як компонента інформаційних технологій при вивченні іноземних мов / М. В. Гриньова, Ю. П. Федоренко // Постметодика. – 2004. – № 5 – С. 15–21.**
- 236. Курінний Ф. К. – завідувач кафедри ботаніки (1933–1935 рр.) / М. В. Гриньова, Н. Ф. Гриньова // Біорізноманіття: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004 – С. 6–8.**
- 237. Курс «Природознавство» для майбутніх учителів / М. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2004. – № 2. – С. 41–44.**
- 238. Механізми управлінської діяльності менеджера / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – Вип. 2. – С. 145–153. – (Педагогічні науки).**
- 239. Міжнародна співпраця та інтеграція у сферу освіти / М. Гриньова, В. О. Пащенко // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 6. – С. 42–43.**
- 240. Микола Іванович Гавриленко – видатний орнітолог ХХ століття / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України (до 115-річниці М. І. Гавриленка) : матеріали Всеукр. студен. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 5–8.**
- 241. Модель професійної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін (на прикладі діяльності природничого факультету Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка) / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко // Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін в умовах моделювання освітнього середовища. XI Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 27–28 трав. 2004 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 18–22.**
- 242. Олімпіада з хімії у ВНЗ м. Полтави / М. В. Гриньова, Ю. В. Самусенко // Біологія і хімія в школі. – 2004. – № 3. – С. 39–40.**
- 243. Особистісно-орієнтоване навчання як засіб формування природничо-наукового мислення школярів на уроках природознавства / М. В. Гриньова, С. В. Страшко // Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти : мате-**

ріали міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 1–2 квіт. 2004 р.) / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – С. 25–27.

244. **Передмова** / В. О. Пащенко, М. В. Гриньова // Педагогічні технології: теорія та практика : курс лекцій : навч. посіб. – Полтава, 2004. – С. 5–10.
245. **Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка в розвитку міжнародної інтеграції в освітній простір** / М. В. Гриньова, В. О. Пащенко // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 5. – С. 25–27.
246. **Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка в розвитку міжнародної співпраці та інтеграції у сферу освіти** / В. О. Пащенко, М. В. Гриньова // Проблеми розвитку та управління інтеграційними процесами на міжнародному ринку вищої освіти і науки. – Ужгород, 2004. – С. 122–124.
247. **Природничо-науковий гуманізм у творчості В. Короленка** / М. В. Гриньова // Витоки: Альманах Української асоціації А. Макаренка / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – Вип. 2. – С. 171–173.
248. **Проблеми самоорганізації в природознавстві** / М. В. Гриньова // Біорізноманіття: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004 – С. 159–162.
249. **Технологія «навчання у співробітництві» у викладанні іноземної мови** / М. Гриньова, Ю. Приходько // Реформування освіти й інноваційні технології у вивченні мови : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 18–19 лист. 2003 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 100–101.
250. **Сучасна українська школа та проблеми статевого виховання учнів** / М. Гриньова, О. Рибалка // Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (2-4 квітня 2004 р.). – Харків, 2004. – Т. 1. – С.10–44.
251. **Формування системи знань у старшокласників на уроках біології** / М. Гриньова, А. Берегова // Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін в умовах моделювання освітнього середовища. XI Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 27–28 трав. 2004 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – С. 243–245.

252. **Біоетика в методології сучасного природознавства** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Теорія і практика сучасного природознавства : зб. наук. пр. – Херсон, 2005 – С. 44–49.
253. **Біоетика і природничі дисципліни** / М. В. Гриньова // Біологія і проблеми захисту генофонду домашніх та декоративних тварин : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 3–4.
254. **Біоетика – основа збереження живого** / М. В. Гриньова // Роль довкілля у валеологічній освіті і вихованні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 94–95.
255. **Болонський процес – основа модернізації педагогічної вищої освіти** / В. Пашенко, М. Гриньова // Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти. XII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 26–27 трав. 2005 р.) / Науково-методич. центр вищої освіти, Ін-т пед. АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 3–7.
256. **Вивчення процесів саморегуляції в курсі біології** / М. В. Гриньова // Біологія і хімія в школі. – 2005. – № 1. – С. 10–12.
257. **Дидактичні засади формування системи біологічних знань старшокласників** / М. Гриньова, А. Берегова., Л. Ващенко // Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти. XII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 26–27 трав. 2005 р.) / Науково-методич. центр вищої освіти, Ін-т пед. АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 194–197.
258. **Культура сприймання довкілля** / М. В. Гриньова // Фальцфейнівські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук. конф. / Херсон. держ. ун-т, Ін-т природознавства. – Херсон, 2005. – С. 46–50.
259. **Курс «Педагогічні технології: теорія та практика» в Полтавському державному педагогічному університеті ім. В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки вчителя–вихователя–викладача : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 29 берез.–1 квіт. 2005 р.) – К., 2005. – С. 27–30.

- 260. Основи біоетики для майбутнього вчителя** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – Вип. 3. – С. 28–32. – (Серія «Педагогічні науки»).
- 261. Перспективи співпраці зацікавлених студентів педагогічних університетів з обдарованими дітьми** / М. Гриньова, В. Закалюжний, І. Лядський // Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти. XII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 26–27 трав. 2005 р.) / Науково-методич. центр вищої освіти, Ін-т пед. АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 197–198.
- 262. Проблеми біоетики: історія і сучасний стан** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Біоетика – шлях до світових стандартів : тези доповідей 2-го міжнар. симпозіуму. – Х., 2005. – С. 61–63.
- 263. Роль самостійної роботи в науково-методичній підготовці майбутніх учителів природничих дисциплін** / М. В. Гриньова, С. В. Стрижак // Самостійна робота студентів в структурі сучасної освіти : матеріали регіональної наук.-практ. конф., (Полтава, 22 квіт. 2004 р.) – Полтава, 2005. – С. 145–149.
- 264. Традиції українського народу у статевому вихованні молоді** / М. В. Гриньова, О. Я. Рибалка // Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, 8–9 квіт. 2005 р.). – Х., 2005. – Т. 1. – С. 45–48.
- 265. Фізичне виховання: необхідний компонент гармонійного розвитку учнів-інтелектуалів** / М. В. Гриньова, Ю. М. Мороз, І. К. Лядський // Роль довілля у валеологічній освіті і вихованні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – С. 157–158.
- 266. Формування совісті і відповідальності у майбутнього вчителя-громадянина** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2005. – Вип. 6 (45). – С. 85–87. – (Педагогічні науки).

2006

- 267. Біоетика – новий ступінь інтеграції природничих і гуманітарних наук** / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали

- Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 28–30.
- 268. Біоетика. Центральні постулати біоетикогенетичного кодексу та особистісно-орієнтована освіта** / М. В. Гриньова, І. Г. Зезекало, Н. В. Гнітій // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 24–28.
- 269. Біоетика в руслі Болонського процесу** / М. В. Гриньова, Т. В. Новописьменна // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 32–35.
- 270. Біоетичні засади взаємовідносин лісових угруповань і людини** / М. В. Гриньова, Н. О. Орлова // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 210–214.
- 271. Дослідження якості гуманістичної освіти** / М. В. Гриньова // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Карішинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 трав. 2006 р.) / Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 273–275.
- 272. Екологічне розуміння якості води Полтавської області у вимірах біоетики** / М. В. Гриньова, В. І. Шинкаренко, Ю. О. Ярова // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 214–216.
- 273. Етичні проблеми біотехнології та їхнє обговорення наприкінці ХХ –початку ХХІ століття** / М. В. Гриньова, К. В. Дашівська // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 90–93.
- 274. Кафедрі педагогічної майстерності – 25 років: історія та сьогоднішнє. Про першу в Україні кафедру педагогічної майстерності** / М. Гриньова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 2. – С. 42–48.
- 275. Комп'ютер у вимірах біоетики** / М. В. Гриньова, Ю. Я. Дусяк, В. І. Магда // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку :

матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 22–24.

- 276. Місце біоетики в сучасній хімічній освіті** / М. В. Гриньова, В. І. Магда, А. В. Криворучко // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 30–32.
- 277. Особливості використання методу спостереження в реалізації завдань екологічної етики** / С. Шматченко, М. Гриньова // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 271–273.
- 278. Педагогічна діагностика професійного становлення майбутнього вчителя в процесі вивчення курсу «Педагогічні технології: теорія і практика»** / М. Гриньова, Я. Воробійов // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 трав. 2006 р.) / Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 275–277.
- 279. Подолання синдрому емоційного вигорання вчителя** / М. В. Гриньова // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти. – К., 2006. – Вип. 49. – С. 37–48.
- 280. Принципи біоетики – основа педагогічної етики** / М. В. Гриньова, Н. В. Горобець // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 20–22.
- 281. Про ефективність виконання полтавської міської комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації»** / М. В. Гриньова, О. А. Даценко, С. В. Кіприч // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 2006. – С. 17–19.
- 282. Стандартизація підготовки за спеціальністю «Валеологія» в умовах євроінтеграції** / М. В. Гриньова, С. Страшко, Л. Животовська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів, 2006. – Вип. 35. – С. 108–112. – (Серія: Педагогічні науки).

283. Створення електронного підручника з курсу «Педагогічні технології: теорія та практика» у вимірах біоетики / М. В. Гриньова, К. О. Вовк // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. студентської наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006 – С. 17–20.
284. Якість освіти – нагальна потреба часу / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Проблеми якості природничої педагогічної освіти. XIII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 трав. 2006 р.) / Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – С. 3–6.

2007

285. Біоетика і сталий екологічний розвиток: освітній аспект / М. В. Гриньова, Н. І. Білик, Ю. П. Кращенко // Збалансований розвиток України – шлях до здоров'я і добробуту нації : матеріали Українського екологічного конгресу, (Київ, 21 верес. 2007 р.) / Центр екологічної освіти та інформації. – К., 2007. – С. 383–387.
286. Використання ідей Д. І. Менделєєва у досвіді підготовки вчителя природознавства / М. Гриньова, Н. Горобець // Менделєєвські читання : зб. наук. пр. регіонального семінару (Полтава, 28 берез. 2007 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІПО. – Полтава, 2007. – С. 24–27.
287. Вплив біоетики на саморегуляцію діяльності майбутнього вчителя / М. В. Гриньова // III Національний конгрес з біоетики з міжнародною участю : зб. матеріалів. – К., 2007. – С. 129–131.
288. Застосування семінарів-тренінгів у процесі вивчення курсу «Природознавство» в педуніверситеті / М. В. Гриньова, О. В. Паляниця // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 220–223.
289. Інтеграція біологічної етики у природничо-наукову вищу педагогічну освіту / М. В. Гриньова, Г. Ф. Джурка, Ю. П. Кращенко // Екологія: наука, освіта, природоохоронна діяльність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К, 2007. – С. 95–96.
290. Методи подолання синдрому емоційного вигорання вчителя / М. В. Гриньова // Інноваційні технології в освіті : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К, 2007. – С. 105–106.

матеріали IV междунар. науч.-практ. конф. – Симферополь, 2007. – С. 45–48.

291. **Музикотерапія в гуманістичному навчальному процесі** / М. В. Гриньова, Н. В. Горобець // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 243–245.
292. **Науково-практичні основи розвитку музеїв видатних педагогів регіону у вищих навчальних закладах** / М. Гриньова, Н. Білик, В. Яблунівська // Імідж сучасного педагога. – 2007. – № 5–6. – С. 3–7.
293. **Підготовка майбутнього менеджера освіти в Полтавському державному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова // Українська освіта в світовому часпросторі : матеріали другого міжнар. конгресу, (Київ, 25–27 жовт. 2007 р.) / Науково-дослідний інститут Українознавства – К., 2007. – С. 136–138.
294. **Психічна саморегуляція у формуванні мотивації на здоровий спосіб життя** / М. В. Гриньова // Навколишнє середовище і здоров'я людини : Всеукр. наук.-практ. семінар : зб. матеріалів, (Полтава, 28 верес. 2007 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО імені М. В. Остроградського. – Полтава, 2007. – С. 79–83.
295. **Розвиток діяльності магістратури 8.000009 «Специфічні категорії. Управління навчальним закладом» на кафедрі педагогічної майстерності в Полтавському педуніверситеті** / В. Пашенко, М. Гриньова // Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, (Полтава, 26–27 квіт. 2007 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 3–7.
296. **Розвиток наукової творчості студентів природничого факультету ПДПУ імені В. Короленка** / В. О. Пашенко, М. В. Гриньова // Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін. ХІУ Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 трав. 2007 р.) / Ін-т інноваційних технологій та змісту освіти, Ін-т пед. АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – С. 4–7.

297. **Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін.** Міжнародна науково-практична конференція на XIV Каришинських читаннях у Полтаві / М. Гриньова, Н. Горобець // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. – № 4. – С. 87–92.
298. **Саморегуляція та психічне самовигорання вчителя** / М. В. Гриньова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. пр. / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – Вип. 3. – С. 3–11. – (Педагогічні науки).
299. **Формування життєвих навичок студентів при вивченні курсу «Природознавство»** / М. В. Гриньова, О. В. Паляниця // Навколишнє середовище і здоров'я людини : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, (Полтава, 28 верес. 2007 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО імені М. В. Остроградського. – Полтава, 2007. – С. 148–151.

2008

300. **Біоетика в гуманістичних засадах педагогіки В. О. Сухомлинського** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Наукові записки / Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2008. – Вип. 78 (I). – С. 46–51. – (Педагогічні науки).
301. **Біоетика і сталий екологічний розвиток: освітній аспект** / Н. І. Білик, М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Освітні та етичні засади збалансованого розвитку. – К., 2008. – С. 37–39. – (Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги Сер. «Стан навколишнього середовища» ; 2008, №7).
302. **Болонський процес і підготовка магістрів управління навчальним закладом** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Вища освіта в контексті Болонського процесу : зб. матеріалів міжнар. наук.-метод. конф., (Полтава, 18–21 лист. 2008 р.) / редкол.: В. О. Онищенко, В. А. Пашинський, О. М. Ніколенко, Н. К. Кочерга ; Полт. обл. рада, Управ. освіти і науки Полт. обл. держ. адміністрації, ПНТУ імені Ю. Кондратюка. – Полтава, 2008. – С. 452–455.
303. **Ідеї А. С. Макаренка в педагогічній майстерності вихователя пенітенціарних закладів** / М. В. Гриньова, Л. М. Гомля // Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 12–14 берез. 2008 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 17–19.

- 304. Из опыта подготовки магистров управления учебных заведений в Украине** / М. В. Гринёва, Н. В. Беляева // Идеи отечественной педагогики: история и современность : материалы междунар. науч.-практ. конф., (Волгоград, 24–25 апр. 2008 г.) / сост. Д. В. Полежаев ; под общ. ред. Л. И. Гриценко. – Волгоград, 2008. – С. 64–67.
- 305. А. С. Макаренко і практика сучасних закладів виховання** / М. В. Гриньова, В. І. Заїка // Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 12–14 берез. 2008 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 114–117.
- 306. Методологія методики викладання природничих дисциплін в Полтавському державному педагогічному університеті** / М. В. Гриньова, В. О. Пашенко // Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XV Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. із залученням студентського природоохоронного руху / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 3–6.
- 307. Можливості адаптивної поведінки людини** / М. В. Гриньова // Валеологія: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Харків, 2008. – С. 112–115.
- 308. Нові підходи в методиці викладання предметів природничого циклу, орієнтовані на підлітків з низьким рівнем досягнень** / М. В. Гриньова, В. І. Заїка // Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XV Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. із залученням студентського природоохоронного руху / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 196–198.
- 309. Організація хімічних вечорів в загальноосвітніх навчальних закладах** / М. В. Гриньова, В. І. Семеняка // Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XV Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. із залученням студентського природоохоронного руху / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 198–200.

- 310. Педагогічні технології: теорія і практика** / М. В. Гриньова // Науковий вісник : зб. наук. праць / Миколаївський держ. ун-т. – Миколаїв, 2008. – Вип. 23, т. 1. – С. 67–79. – (Педагогічні науки).
- 311. Підготовка магістрів управління навчальним закладом – важливий шлях реалізації ідей Болонської конвенції** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Європейський вектор української освіти : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 133–141.
- 312. Підготовка фахівців управління освітою на кафедрі педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 4 груд. 2007 р.) / Полт. ун-т споживчої кооперації України. – Полтава, 2008. – С. 22–29.
- 313. Проблеми визначеності поведінки педагога** / М. В. Гриньова // Інтегративний характер ціннісних вимірів освіти в стандартах Болонського процесу : матеріали міжнар. Інтернет-конф. – Бердянськ, 2008. – С. 7–10.
- 314. Психологічні основи саморегуляції педагога** / М. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 7–8. – С. 71–75.
- 315. Реалізація виховних ідей А. С. Макаренка: історія та сучасний стан** / М. В. Гриньова, Л. М. Гомля // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 4. – С. 164–170. – (Серія «Педагогічні науки»).
- 316. Саморегуляція біологічних систем** / М. В. Гриньова // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі (присвячується 120-річчю від дня народження М. І. Вавілова) : матеріали наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Полт. аграрна академія. – Полтава, 2008. – С. 134–137.
- 317. Саморегуляція, самовизначення, самовиховання** / М. Гриньова // Образотворче мистецтво у контексті сучасності : зб. наук. праць / Полтавський художній музей (Галерея мистецтв), Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Психолого-пед. фак-т, Каф. образотворчого мистецтва. – Полтава, 2008. – С. 5–7.

318. **Саморегуляція та психічне самовигорання вчителя** / М. Гриньова // Управління освітою. – 2008. – № 22. – С. 20–24.
319. **Соціально-партнерська модель співпраці органів місцевого і студентського самоврядування** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Європейський вектор української освіти : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 553–559.
320. **Соціально-педагогічне вчення А. С. Макаренка про колектив** / М. В. Гриньова, Ю. І. Боловацька, Є. В. Канівець // Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 12–14 берез. 2008 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 117–120.
321. **Співпраця органів місцевого та студентського самоврядування в аспекті розв'язання екологічно-природоохоронних проблем територіальної громади м. Полтави** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі (присвячується 120-річчю від дня народження М. І. Вавілова) : матеріали наук.-практ. конф. / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Полт. аграрна академія. – Полтава, 2008. – С. 289–292.
322. **Стилі та типи управлінської діяльності** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 3–4. – С. 17–22.
323. **Студент** / В. О. Пащенко, М. В. Гриньова // Енциклопедія освіти / гол. ред В. Г. Кремінь. – К., 2008. – С. 879–880.
324. **Суспільствознавча освіта** / В. О. Пащенко, М. В. Гриньова // Енциклопедія освіти / гол. ред В. Г. Кремінь. – К., 2008. – С. 892–893.
325. **Участь студентства у культурно-дозвіллевій діяльності: значущість для формування цілісної особистості майбутнього вчителя** / М. В. Гриньова, Ю. І. Боловацька // Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XV Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. із залученням студентського природоохоронного руху / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової ; Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 404–406.

- 326. Аналітична інформація в оцінці ступеню природного і техногенного ризику** / В. П. Дмитрикова, М. В. Гриньова, Т. М. Тищенко // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVI Каришинські читання : зб. наук. праць. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 черв. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 128–130.
- 327. Вивчення внутрішніх процесів саморегуляції людини** / М. В. Гриньова // Теоретико-методологічні засади моделювання навчально-виховних систем у педагогічних закладах освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / ред. В. І. Панченко – К., 2009. – С. 15–18.
- 328. Внутрішні механізми поведінки людини** / М. В. Гриньова // Навколишнє середовище і здоров'я людини : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. семінару, (Полтава, 25 верес. 2009 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Регіон. ландшафтний парк «Диканський». – Полтава, 2009. – С. 127–129.
- 329. Вчення про ноосферу В. І. Вернадського як одна з основоположних концепцій сучасного природознавства** / М. В. Гриньова // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України в світлі вчення про ноосферу : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 26–27 берез. 2009 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 3–5.
- 330. Діяльність кафедри педагогічної майстерності в розвитку педагогічного краєзнавства Полтавщини** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 6. – С. 3–10.
- 331. До питання про проведення ректорських контрольних робіт на природничому факультеті Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVI Каришинські читання : зб. наук. праць. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 черв. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 3–6.

- 332. До проблеми синдрому емоційного вигорання у чоловіків** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Слов'янський збірник : зб. наук. і наук.-публіцистичних праць / уклад. Л. Л. Безобразова. – Полтава, 2009. – Вип. 8. – С. 32–41.
- 333. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності.** Всеукраїнський науково-практичний семінар на кафедрі педагогічної майстерності ПДПУ імені В. Г. Короленка / М. Гриньова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2009. – № 2. – С. 88–92.
- 334. Ефективна співпраця** / М. Гриньова // Освіта України. – 2009. – № 59–60. – С. 3.
- 335. Залучення молоді до системи державного та громадського управління** / М. Гриньова, В. Шовкопляс // Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 квіт. 2009 р.) / Полт. обласна рада, Полт. міська рада, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Кафедра пед. майстерності. – Полтава, 2009. – С. 218–221.
- 336. Залучення молоді до системи державного та громадського управління** / М. В. Гриньова, Ю. П. Кращенко, В. О. Шовкопляс // Молодь і місцева влада: партнерство у здійсненні соціально-економічного розвитку регіону : зб. матеріалів міжрегіон. наук.-практ. конф. – Херсон ; Луганськ, 2009. – С. 20–26.
- 337. Запобігання самовигоранню вчителя через саморегуляцію діяльності** / М. В. Гриньова // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – К., 2009. – Т. 25. – С. 263–269.
- 338. Індивідуалізація навчання засобом електронного підручника** / М. В. Гриньова, Н. В. Кононець // Українська освіта у світовому часопросторі : матеріали III міжнар. конгресу, (Київ, 21–22 жовт. 2009 р.). – К., 2009. – Кн. 1. – С. 118–121.
- 339. А. С. Макаренко і феномен соціального сирітства** / М. В. Гриньова, Т. С. Соколенко // Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 12–13 берез. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 141–142.

- 340. Місце спеціальних компетенцій в структурі професійної компетентності майбутнього вчителя хімії** / М. В. Гриньова, В. І. Семеняка // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України в світлі вчення про ноосферу : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 26–27 берез. 2009 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 222–224.
- 341. Модель формування професійної компетентності майбутнього вчителя хімії** / М. В. Гриньова, В. І. Семеняка // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVI Каришинські читання : зб. наук. праць. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 25–26 черв. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 156–158.
- 342. Організація виховної роботи у педагогічному університеті** / М. Гриньова // Імідж сучасного педагога. – 2009. – № 10. – С. 21–25.
- 343. Особливості педагогічного керівництва навчально-виховною роботою у системі вищої освіти США** / М. В. Гриньова // Організаційно-методичне забезпечення неперервної освіти в умовах реформаційних процесів : матеріали Шостих Всеукр. Захаренківських педагогічних читань / за заг. ред. проф. Л. І. Прокопенко ; Черк. нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2009. – С. 21–23.
- 344. Перспективи функціонування спеціальності 8.000003 «Управління проектами»** / М. В. Гриньова // Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 12–13 берез. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 6–7.
- 345. Професійна компетентність керівника навчального закладу** / М. В. Гриньова, В. І. Семеняка // Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 12–13 берез. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 144–145.

- 346. Саморегуляція у запобіганні стресових станів менеджера як основа його здоров'язберігаючої компетентності** / М. В. Гриньова // Формування ключових життєвих компетентностей у процесі профільного навчання : наук.-метод. посіб. / упоряд. Л. Ф. Пашко, Н. Н. Корягіна, О. П. Коваленко, Л. І. Симоненко ; Головне управління освіти і науки Полт. обл. держадміністрації, Полт. обл. ін-т післядипломної пед. освіти імені М. В. Остроградського, Каф. методики змісту освіти. – Полтава, 2009. – С. 13–17.
- 347. Система життєвих цінностей в стратегічному управлінні В. О. Сухомлинського** / М. В. Гриньова, Л. М. Завгородня // Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності : Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава, 12–13 берез. 2009 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Ін-т педагогіки АПН України, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 105–106.
- 348. Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності: 1991–2008 рр.** / М. В. Гриньова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 6. – С. 285–290.
- 349. Спадщина Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності** / М. Гриньова // Шлях освіти. – 2009. – № 3. – С. 47–48.
- 350. Специфіка структурної організації та змісту діяльності студентського самоврядування у вищих навчальних закладах США** / М. В. Гриньова // Вісник Черкаського університету : зб. наук. праць. – Черкаси, 2009. – Вип. 145. – С. 156–158. – (Педагогічні науки).
- 351. Студентське самоврядування: стан, проблеми і завдання** / М. Гриньова // Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф., (Полтава, 24–25 квіт. 2009 р.) / Полт. обласна рада, Полт. міська рада, Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Кафедра пед. майстерності. – Полтава, 2009. – С. 13–16.
- 352. Шляхи запобігання стресовим станам менеджера** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Навколишнє середовище і здоров'я людини : матеріали II Всеукр. наук.-практ. семінар, (Полтава,

18–19 верес. 2008 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, ПОІППО імені М. В. Остроградського. – Полтава, 2009. – С. 71–75.

2010

- 353. Валеологічна освіта – шлях формування цінностей життя та здоров'я молодого покоління / М. В. Гриньова // Здорове до-вкілля – здорова нація : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., (Бердянськ, 16–19 черв. 2010 р.). – Бердянськ, 2010. – С. 15–16.**
- 354. Вплив біоетики на саморегуляцію діяльності майбутнього вчителя природничих дисциплін / М. В. Гриньова // Менделєєвські читання : зб. наук. праць регіонального наук.-практ. семінару / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полт. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. М. В. Остроградського. – Полтава, 2010. – С. 150–152.**
- 355. До 90-річчя природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / М. В. Гриньова // Культурно-цивілізаційні процеси, тенденції їх розвитку в сучасному світі та в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 20–21 трав. 2010 р.) / Полт. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 69–71.**
- 356. Наукові школи природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / М. В. Гриньова // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі. XVII Каришинські читання : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 27–28 трав. 2010 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Ін-т педагогіки НАПН України, Полтавська міська рада та ін. – Полтава, 2010. – С. 4–7.**
- 357. Основи функціонування магістратури на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / М. Гриньова // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. статей. – Ялта, 2010. – Вип. 26, ч. 2. – С. 145–157. – (Педагогіка і психологія).**
- 358. Особливості управління виховним процесом у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка / М. В. Гриньова, Ю. І. Боловацька // Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 11–12 берез. 2010 р.) / заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т**

імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. – Полтава, 2010. – С. 53–54.

- 359. Пам'ять як основа навчального процесу** / М. В. Гриньова // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. М. В. Гриньової. – Полтава, 2010. – С. 235–239.
- 360. Підготовка фахівців управління проектами на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Устойчивое развитие городов. Управление проектами и программами городского и регионального развития : материалы VIII междунар. науч.-практ. конф., (Харьков, 19–21 мая, 2010 г.) / Харьк. нац. акад. гор. хозва. – Х., 2010. – С. 210–213.
- 361. Полтавські знавці природи** / М. Гриньова // Освіта. – 2010. – № 9. – С. 4–5.
- 362. Постійно діючий семінар на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка** / М. В. Гриньова // Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 11–12 берез. 2010 р.) / заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. – Полтава, 2010. – С. 3–9.
- 363. Природничому факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – 90 !** / М. В. Гриньова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2010. – № 2. – С. 104–111.
- 364. Професійно важливі аспекти підготовки менеджера на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського педуніверситету** / М. В. Гриньова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2010. – Ч. II. – С. 107–114. – (Педагогічні науки).
- 365. Реформа системи середньої освіти в УРСР та сучасній Україні: історичні паралелі** / М. В. Гриньова, І. С. Кругляк // Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація

управлінських проєктів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 11–12 берез. 2010 р.) / заг. ред. М. В. Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України та ін. – Полтава, 2010. – С. 120–121.

- 366. Саморегуляція у попередженні стресів та наслідків напружених життєвих ситуацій** / М. В. Гриньова, Н. В. Беляєва // Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, квітень 2010 р.) / за ред. М. С. Гончаренко ; ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х., 2010. – Т. II. – С. 103–108.
- 367. Спогади про Федора Калениковича Курінного, завідувача кафедри ботаніки Полтавського педінституту (1933–1935 рр.)** / М. В. Гриньова, Н. Ф. Гриньова // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. М. В. Гриньової. – Полтава, 2010. – С. 19–21.
- 368. Студентське самоврядування – основа управлінської діяльності у вищих навчальних закладах** / М. Гриньова // Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 23–25 квіт. 2010 р.) / Полт. облдержадміністрація, Полт. Обл. рада, Полт. міська рада, ВМГО «Нац. студ. союз», Полт. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 4–5.
- 369. Студентські консультативно-дорадчі структури при органах місцевого самоврядування та державної влади** / М. Гриньова, В. Шовкопляс // Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Полтава, 23–25 квіт. 2010 р.) / ПНПУ імені В. Г. Короленка, Каф. пед. майстерності та менеджменту, ПНТУ ім. Юрія Кондратюка. – Полтава, 2010. – С. 246–248.
- 370. Теоретичні основи дослідження змісту саморегуляції діяльності людини** / М. В. Гриньова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – Вип. 7. – С. 73–77. – (Педагогічні науки).
- 371. У долі людини часто втілюється історія держави (Федір Каленикович Курінний)** / М. В. Гриньова, Н. Ф. Гриньова

// Слов'янський збірник : зб. наук. та науков-публіцистичних праць / уклад. Л. Л. Безобразова. – Полтава, 2010. – Вип. 9. – С. 182–187.

- 372. Управлінське спрямування магістратур кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка / М. В. Гриньова // Менеджмент освітніх закладів та управління проектами : зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. М. В.Гриньової ; Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2010. – С. 3–8.**

Алфавітний покажчик

праць М. В. Триньової

Аналітична інформація в оцінці ступеню природного і техногенного ризику	326
Біоетика в гуманістичних засадах педагогіки В. О. Сухомлинського	300
Біоетика в методології сучасного природознавства	252
Біоетика в руслі Болонського процесу	269
Біоетика і природничі дисципліни	253
Біоетика – основа збереження живого	254
Біоетика – новий ступінь інтеграції природничих і гуманітарних наук	267
Біоетика і сталий екологічний розвиток: освітній аспект	285, 301
Біоетика. Центральні постулати біоетикогенетичного кодексу та особистісно-орієнтована освіта	268
Біоетичні засади взаємовідносин лісових угруповань і людини	270
Біологія-10	39, 81
Біологія в системі культури	148
Біологія і наукова картина світу	149
Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення	54
Біостаціонар Полтавського педагогічного університету – науковий навчально-виховний і туристичний центр Полтавщини	198
Болонський процес – основа модернізації педагогічної вищої освіти	255

Болонський процес і підготовка магістрів управління навчальним закладом	302
В навчальний заклад приходить педагог-валеолог	153
Валеологічна освіта – шлях формування цінностей життя та здоров'я молодого покоління	353
Валеологія	10
Варіативність занять у педвузі	116
В. І. Вернадський про стратегію розвитку освіти	215
В. І. Вернадський про формування природничо-наукового мислення студентської молоді	216
Вікові особливості мовлення шестиліток	91
Вивчення внутрішніх процесів саморегуляції людини	327
Вивчення процесів саморегуляції в курсі біології	256
Визначення ЕШП у школярів	117
Використання ідей Д. І. Менделєєва у досвіді підготовки вчителя природознавства	286
Використання релігійних джерел при освоєнні курсу педагогіки	103
Використання творчої спадщини А.С. Макаренка в діяльності ВТК	199
Виховання особистісних якостей майбутніх фахівців у системі студентського самоврядування	69
Виховання саморегуляції навчальних дій у молодших школярів	2
Виховна мета уроку – формування громадянина України	118, 168
Внутрішні механізми поведінки людини	328
Вплив природних біологічних ритмів на навчальну діяльність	169
Вплив біоетики на саморегуляцію діяльності майбутнього вчителя	287
Вплив біоетики на саморегуляцію діяльності майбутнього вчителя природничих дисциплін	354
Вплив фізіологічних особливостей на успішність школярів	233
Вплив шуму на організм людини	154
Впровадження активних методів навчання на семінарських та лабораторних заняттях з інтегрованого курсу педагогіки	119
Впровадження модульного принципу навчання	107, 120

Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна хімія та вища освіта»	217
Вчення про ноосферу В. І. Вернадського як одна з основоположних концепцій сучасного природознавства	329
Гра як засіб формування саморегуляції навчальних дій молодих школярів	92
Гуманізм та сучасна школа	218
Гуманізація освіти у вимірах біоетики	234
Десять порад учителю при підготовці до шкільного свята	150
Діяльність кафедри педагогічної майстерності в розвитку педагогічного краєзнавства Полтавщини	330
Дидактичні засади формування системи біологічних знань старшокласників	257
Дипломні та кваліфікаційні роботи, вимоги до їх написання, оформлення та захисту	12
Диференціація та інтеграція навчання	129, 200
До питання про гуманізацію навчання на природничому факультеті Полтавського педуніверситету	219
До 90-річчя природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	355
До питання про ефективність впровадження педагогіки М. Монтесорі	151
До питання про організацію сучасного уроку	139
До питання про проведення ректорських контрольних робіт на природничому факультеті	331
До питання про формування саморегуляції навчальних дій	145
До питання про формування саморегуляції у студентів педагогічного університету	155
До проблеми синдрому емоційного вигорання у чоловіків	332
Допрофесійне становлення особистості майбутнього вчителя	104
Досвід видатних педагогів Полтавщини в управлінській діяльності	333
Дослідження якості гуманістичної освіти	271
Духовність. Вчинок. Поведінка	170

Екологічна етика як основа світогляду майбутнього учителя	201
Екологічне виховання – основа формування екологічної культури	171
Екологічне розуміння якості води Полтавської області у вимірах біоетики	272
ЕОТ в управлінні навчальним закладом	27, 40, 55
Етичні проблеми біотехнології та їхнє обговорення наприкінці ХХ – початку ХХІ століття	273
Ефективна співпраця	334
Ефективність застосування інновацій на уроках з природничих дисциплін у 9 класі	146
З дитсадка у гімназію	121
З досвіду проведення навчальної валеологічної практики	220
З досвіду роботи факультету майбутнього вчителя	105
Загляньмо і в недільні школи	130
Залучення молоді до системи державного та громадського управління	335, 336
Запобігання самовигоранню вчителя через саморегуляцію діяльності	337
Застосування діяльнісного підходу до здобуття знань учнями сільської школи	122
Застосування принципів біоетики у педагогічній діяльності	202
Застосування семінарів-тренінгів у процесі вивчення курсу «Природознавство» в педуніверситеті	288
Збереження здоров'я учнів індивідуалізацією навантажень	108
Здійснення діяльнісного підходу в сільській школі	123
Значення саморегуляції у цілісному навчально-виховному процесі	131
Значення формування саморегуляції навчальних дій в становленні майбутнього вчителя	97
Ідеї А. С. Макаренка в педагогічній майстерності вихователя пенітенціарних закладів	303
Ідеї саморегуляції в педагогічній спадщині А. С. Макаренка	140
Ідеї Х. Д. Алчевської у досвіді сучасної школи нового типу	141

Из опыта подготовки магистров управления учебных заведений в Украине	304
Індивідуалізація навчання засобом електронного підручника	338
Інноваційні школи входять у життя	109
Інтеграція біологічної етики у природничо-наукову вищу педагогічну освіту	289
Інтеграція лінгвістики і педагогіки у формуванні комунікативних навичок студентів	172
Інтегрований курс «Педагогіка» – вимога часу	110
Інтерактивне спілкування як компонента інформаційних технологій при вивченні іноземних мов	235
Інтуїція і релігія	124
Інформаційне забезпечення управління	28, 41, 56
К вопросу о критериях уровня сформированности саморегуляции учебных действий	88
Кабінет валеології	173
Кафедри педагогічної майстерності – 25 років: історія та сьогодення	274
Комп'ютер у вимірах біоетики	275
Корпоративне управління	57
Культура розумової праці школяра	203
Культура розумової праці підлітків	221
Культура сприймання довкілля	258
Курінний Ф. К. – завідувач кафедри ботаніки (1933–1935 рр.)	236
Курс «Педагогічні технології: теорія та практика» в Полтавському державному педагогічному університеті ім. В. Г. Короленка	259
Курс «Природознавство» для майбутніх учителів	237
Леся Українка	204
Людина серед людей: Проблема спілкування з соціальним оточенням	156, 174
Майбутню школу готуємо сьогодні	111
А. С. Макаренко і практика сучасних закладів виховання	305
А. С. Макаренко і феномен соціального сирітства	339
Менделєєвські читання	42

Менеджмент в освіті	18, 58, 70
Менеджмент освітніх закладів та управління проектами	82
Методи подолання синдрому емоційного вигорання вчителя	290
Методика викладання біології	20
Методика викладання валеології	13, 19, 21, 205
Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі	59, 71, 83
Методика М. Монтесорі	157
Методика навчання основ здоров'я, валеології та безпеки життєдіяльності	24
Методологія методики викладання природничих дисциплін	306
Методологія управлінської діяльності	29, 43, 60
Методические рекомендации для выполнения самостоятельных заданий	1
Механізм впливу емоцій на здоров'я людини	222
Механізми управлінської діяльності менеджера	238
Микола Іванович Гавриленко – видатний орнітолог ХХ століття	240
Міжнародна співпраця та інтеграція у сферу освіти	239
Місце біоетики в сучасній хімічній освіті	276
Місце спеціальних компетенцій в структурі професійної компетентності майбутнього вчителя хімії	340
Модель професійної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін	241
Модель формування професійної компетентності майбутнього вчителя хімії	341
Модульне навчання	158
Модульно-розвивальне навчання старшокласників на уроках біології	22
Можливості адаптивної поведінки людини	307
Музикотерапія в гуманістичному навчальному процесі	291
На допомогу учневі у підготовці до біологічних змагань	44
Навчально-виховний комплекс – педагогічний заклад нового покоління	125
Наукова спадщина академіка В. І. Вернадського із зоологом і краєзнавцем Полтавського педінституту М. І. Гавриленком	223

Наукові школи природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	356
Науково-педагогічний експеримент у школі-гімназії № 9 м. Полтави	132
Науково-практичні основи розвитку музеїв видатних педагогів регіону у вищих навчальних закладах	292
Нові досягнення біологічних наук	159
Нові підходи в методиці викладання предметів природничого циклу, орієнтовані на підлітків з низьким рівне досягнень	308
Нові підходи до викладання валеології	160
Новітні досягнення біологічних наук	161
Новітні форми і методи навчально-виховного процесу в сільській школі	126
Нравственный аспект саморегуляции учебных действий	93
Обласний ліцей в системі обласного управління освіти і педінститут	142
Олімпіада з хімії у ВНЗ м. Полтави	242
Організаційна діяльність в закладах освіти	30, 45
Організація виховної роботи у педагогічному університеті	342
Організація і планування роботи гуртка «Твоє здоров'я»	175
Організація навчальної діяльності підлітків з низьким рівнем досягнень при вивченні предметів природничого циклу	14
Організація хімічних вечорів в загальноосвітніх навчальних закладах	309
Основи біоетики для вчителя-природознавця	224
Основи біоетики для майбутнього вчителя	260
Основи валеології	25, 191
Основи функціонування магістратури на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту	357
Основи цілісного сприйняття навколишнього світу	225
Основні напрями наступності школи і педагогічного вузу	127
Особистісно орієнтоване навчання і принципи біоетики	206
Особистісно-орієнтоване навчання як засіб формування природничо-наукового мислення школярів на уроках природознавства	243
Особливості використання методу спостереження в реалізації завдань екологічної етики	277

Особливості виховання ліворуких школярів	98
Особливості педагогічного керівництва навчально-виховною роботою у системі вищої освіти США	343
Особливості проведення семінарських і лабораторно-практичних занять з інтегрованого курсу «Педагогіка»	106
Особливості управління виховним процесом у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка	358
Пам'ять як основа навчального процесу	359
Педагогіка з історією педагогіки	31, 46
Педагогічна діагностика професійного становлення майбутнього вчителя в процесі вивчення курсу «Педагогічні технології: теорія і практика»	278
Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу	47
Педагогічні технології: теорія та практика	23, 32, 48, 61, 310
Педмайстерність – як локомотив педагогічних технологій	207
Передмова. Методика викладання біології	226
Передмова	244
Перспективи співпраці зацікавлених студентів педагогічних університетів з обдарованими дітьми	261
Перспективи функціонування спеціальності 8.000003 «Управління проектами»	344
Підвищуємо резерви здоров'я	162
Підготовка магістрів управління навчальним закладом – важливий шлях реалізації ідей Болонської конвенції	311
Підготовка майбутнього менеджера освіти в Полтавському державному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка	293
Підготовка фахівців управління освітою на кафедрі педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка	312
Підготовка фахівців управління проектами на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту	360
Пізнання навколишнього світу як джерело розвитку школяра	152
Планування та прогнозування в навчальному закладі	49, 33
Подолання синдрому емоційного вигорання вчителя	279
Потрібні нестандартні підходи	89

Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка в розвитку міжнародної інтеграції в освітній простір	245
Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка в розвитку міжнародної співпраці та інтеграції у сферу освіти	246
Полтавські знавці природи	361
Постійно діючий семінар на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	362
Представляємо природничий факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	208
Применение идей Макаренко о ролевой игре для обучения школьников коррекции и самооценке	99
Принцип розвиваючого навчання, впровадження нових технологій у навчальний процес	128
Принципи біоетики – основа педагогічної етики	280
Принципи формування саморегуляції навчальної діяльності	192
Природничий факультет: історія та сьогодення	73
Природничий факультет Полтавського педуніверситету	176
Природничо-науковий гуманізм у творчості В. Короленка	247
Природничому факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – 90!	363
Природознавець Микола Гавриленко: епоха та пам'ять	72
Природознавство	34, 50, 84
Причини низьких досягнень учнів у процесі навчання	193
Про виховання саморегуляції у молодших школярів	94
Про ефективність виконання полтавської міської комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації»	281
Проблеми біоетики: історія і сучасний стан	262
Проблеми визначеності поведінки педагога	313
Проблеми самоорганізації в природознавстві	248
Проблеми якості природничої педагогічної освіти	35
Програми з валеології для вищих закладів освіти	11
Програмне забезпечення та інструктивно-методичний матеріал	26
Професійна компетентність керівника навчального закладу	345

Професійно важливі аспекти підготовки менеджера на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського педуніверситету	364
Профілактика стомлення учнів	112
Процеси управління проектами	62, 74
Психічна саморегуляція у формуванні мотивації на здоровий спосіб життя	294
Психологічні основи саморегуляції педагога	314
Психологія професійної діяльності	75
Реалізація виховних ідей А. С. Макаренка: історія та сучасний стан	315
Реформа системи середньої освіти в УРСР та сучасній Україні	365
Рівні сформованості саморегуляції навчальних дій та спосіб їх визначення	100
Різномірні навчальні програми	143
Різномірні навчальні програми з хімії	147, 209
Робота з матрицями на уроках біології	133
Розвиваюче навчання на уроках географії	113
Розвиток гнучкості – докорінна необхідність	134
Розвиток діяльності магістратури 8.000009 «Специфічні категорії. Управління навчальним закладом»	295
Розвиток мовлення у шестирічок	95
Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін	51, 297
Розвиток наукової творчості студентів природничого факультету ПДПУ імені В. Г. Короленка	296
Розумове навантаження і втома	194
Роль самостійної роботи в науково-методичній підготовці майбутніх учителів природничих дисциплін	263
Роль саморегуляції в обученні школьника умению учиться	96
Самоменеджмент	63
Саморегуляція	64
Саморегуляція біологічних систем	316
Саморегуляція діяльності як основа навчальних досягнень школярів	227

Саморегуляція діяльності як фактор організації здорового способу життя	163, 177
Саморегуляцію навчальних дій формують батьки	101
Саморегуляція навчальної діяльності школяра	6, 7, 164
Саморегуляція, самовизначення, самовиховання	317
Саморегуляція та неуспішність школярів	210
Саморегуляція та психічне самовигорання вчителя	298, 318
Саморегуляція у запобіганні стресових станів менеджера як основа його здоров'язберігаючої компетентності	346
Саморегуляція у попередженні стресів та наслідків напружених життєвих ситуацій	366
Саморегуляція як біологічне у навчанні	135
Система життєвих цінностей в стратегічному управлінні В. О. Сухомлинського	347
Сім'я і школа в справах навчання і виховання шестирічних школярів	3
Сім'я як фактор формування духовного здоров'я людини	165, 178
Сім'я як фактор формування духовного здоров'я молоді людини	211
Скаутинг як умова виховання спостережливості і волі дітей	195
Современная биология. Тесты теоретической части	15
Соціальна значимість формування саморегуляції учбових дій	90
Соціально-економічна криза та криза моралі на сучасному етапі розвитку суспільства	212
Соціально-партнерська модель співпраці органів місцевого і студентського самоврядування	319
Соціально-педагогічне вчення А. С. Макаренка про колектив	320
Спадщина А. С. Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності	65, 348, 349
Спадщина видатних педагогів Полтавщини в міжнародному освітньому просторі	76
Специфіка структурної організації та змісту діяльності студентського самоврядування у вищих навчальних закладах США	350
Співпраця органів місцевого та студентського самоврядування в аспекті розв'язання екологічно-природоохоронних проблем територіальної громади м. Полтави	321

Спільна робота школи і сім'ї по вихованню саморегуляції навчальних дій молодших школярів	102
Спогади про Федора Калениковича Курінного, завідувача кафедри ботаніки Полтавського педінституту (1933–1935 рр.)	367
Стандартизація підготовки за спеціальністю «Валеологія» в умовах євроінтеграції	282
Створення електронного підручника з курсу «Педагогічні технології: теорія та практика» у вимірах біоетики	283
Стилі та типи управлінської діяльності	322
Структурно-логічні схеми	196
Студент	323
Студентське самоврядування – основа управлінської діяльності у вищих навчальних закладах	368
Студентське самоврядування: стан, проблеми і завдання	351
Студентські консультативно-дорадчі структури при органах місцевого самоврядування та державної влади	369
Суспільствознавча освіта	324
Сучасна біологія. Тести теоретичної частини	16
Сучасний підхід до формування мислення учнів на уроках біології	213
VII Каришинські читання в Полтавському педагогічному університеті	197
Творчі дослідницькі екскурсії як засіб пізнання на уроках хімії	228
Творчість розвивається в діяльності	136
Теоретико-методичні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів : автореф.	8
Теоретико-методичні основи формування саморегуляції навчальної діяльності школярів : дис...	9
Теоретичні основи дослідження змісту саморегуляції діяльності людини	370
Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості у системі студентських самоврядних організацій	85
Теорія та практика управління навчальним закладом	36, 52
Технологія «навчання у співробітництві» у викладанні іноземної мови	249

Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів	86
Традиції українського народу у статевому вихованні молоді	264
Труднощі в навчально-виховному процесі, які призводять до виникнення важковиховуваності учнів	229
Трудове виховання школярів на уроках хімії	87
У долі людини часто втілюється історія держави (Федір Каленикович Курінний)	371
Удосконалення шкільної хімічної освіти шляхом її гуманізації	230
Управління інноваційним проектом	77
Управління персоналом	66
Управління процесом навчання	53
Управління професійною діяльністю	67, 78
Управлінське спрямування магістратур кафедри педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	372
Участь студентства у культурно-дозвіллевій діяльності: значущість для формування цілісної особистості майбутнього вчителя	325
Фактори формування саморегуляції навчальної діяльності	144
Феномени навчальної діяльності	137
Фізична культура і загартовування у підтримці фізичного індивіда	167, 179
Фізичне виховання: необхідний компонент гармонійного розвитку учнів-інтелектуалів	265
Фінансово-економічна діяльність	37, 68
Формирование адаптированости у старшекласников к учебной деятельности	214
Формирование у младших школьников саморегуляции учебных действий	5
Формування життєвих навичок студентів при вивченні курсу «Природознавство»	299
Формування мислення у підлітків при викладанні зоології	17
Формування природничо-наукового мислення у школярів	79
Формування саморегуляції навчальних дій молодших школярів	4, 114

Формування системи знань у старшокласників на уроках біології	251
Формування совісті і відповідальності у майбутнього вчителя-громадянина	266
Формуємо природознавців	231
Хімія : довідник для абітурієнтів та школярів	80
Шляхи запобігання стресовим станам менеджера	352
Шляхи здійснення екологічного виховання учнів	115
Що є корисне у християнських недільних школах	138
Явища в неживій та живій природі	38
Якість освіти – нагальна потреба часу	284

Іменний покажчик

Байрак О. М.	198
Бардинова В. Д.	141
Берегова А.	251, 257
Беляєва Н. В.	63, 67, 78, 302, 304, 311, 312, 322, 330, 332, 352, 360, 366
Білик Н. І.	285, 292, 301
Бобрицька В. І.	10, 156, 157, 163, 165, 167
Бойко А. М.	116, 129, 158, 200, 204
Боловацька Ю. І.	320, 325, 358
Борщ Ж. В.	105, 127
Буйдін В. В.	159
Ващенко Л.	257
Вовк К. О.	14, 189, 190, 196, 283
Вовк Я. Г.	103
Воробйов Я.	278
Гапон С. В.	159, 161, 162
Герасименко В. Д.	143
Гнітій Н. В.	268
Гомля Л. М.	199, 303, 315
Горобець Н. В.	37, 68, 280, 286, 291, 297
Гринь Л. М.	169
Гриньова Н. Ф.	236, 367, 371
Грицька Т. С.	67, 78
Гуріненко Н. О.	12, 38
Даценко О. А.	53, 281
Дашівська К. В.	273
Джурка Г. Ф.	218, 230, 232, 234, 267, 289
Дмитрикова В. П.	326

Дурдикулієва Н. І.	153
Дусяк Ю. Я.	275
Животовська Л. А.	15, 16, 17, 25, 79, 180, 183, 191, 206, 282
Завгородня Л. М.	347
Заїка В. І.	305, 308
Закалюжний В. М.	261
Зезекало І. Г.	268
Имшенецка Н. М.	1
Казирод Н. І.	110
Канівець Є. В.	320
Кигим С. Л.	72
Кіприч С. В.	281
Клименко Ю. О.	63, 75
Коваленко О. П.	346
Козак І. О.	44, 195
Кононец Н. В.	338
Короткова В. Ф.	132
Корягіна Н. Н.	346
Кочерга Н. К.	302
Кошляк Г. С.	2, 3, 4, 114
Кравченко О. Д.	97
Кращенко Ю. П.	218, 230, 232, 234, 252, 262, 267, 285, 289, 300, 301, 319, 321, 336
Кривич І. П.	25
Кривонос І. Ф.	128
Криворучко А. В.	276
Кругляк І. С.	365
Кузьменко О. А.	104
Куленко О. А.	28, 56
Куценко О. А.	41
Литвинюк Л. В.	36, 52
Лобурець В. Е.	103, 110
Лядський І. К.	44, 261, 265
Магда В. І.	275, 276
Мельниченко О. С.	112
Міненко А. О.	24

Міщенко В. М.	153, 175
Миронова Л. М.	88
Моргун В. Ф.	136
Мороз І. В.	24
Мороз Ю. М.	265
Настенко Н. В.	158
Ніжніченко Д.	184
Ніколенко О. М.	302
Новописьменна Т. В.	30, 45, 269
Онищенко В. О.	302
Орлова Н. О.	270
Палажченко З. Ф.	1, 89, 91, 98, 101, 109, 145
Паляниця О. В.	34, 50, 84, 288, 299
Пашинський В. А.	302
Пашко Л. Ф.	346
Пащенко В. О.	109, 110, 130, 138, 142, 148, 150, 159, 188, 212, 219, 221, 226, 239, 240, 241, 244, 245, 246, 255, 259, 284, 295, 296, 306, 323, 324
Пескун С. П.	17, 22, 38, 53, 79, 182, 203, 213, 216, 221
Петренко Т. А.	22
Печка А. А.	87
Почерняєв К. Ф.	44
Приходько Ю.	249
Пустовіт С. В.	80
Рибалко О. Я.	166, 215
Робуль О. М.	171
Семеняка В. І.	309, 340, 341, 345
Самородов В. М.	72
Самусенко Ю. В.	242
Сас Н. М.	74, 77
Свириденко О. О.	30, 45
Симоненко Л. І.	346
Соколовська І.	228
Сорокіна Г. Ю.	27, 37, 40, 55, 62, 68
Степаненко М. І.	110, 111
Стецюк Н. О.	198
Страшко С. В.	15, 16, 24, 25, 39, 79, 81, 180, 183, 191, 206, 243, 282

Стрижак С. В.	29, 43, 60, 263
Тищенко Т. М.	326
Ткаченко А. В.	75
Українець Л. Ф.	111
Федоренко Ю. П.	235
Хоменко П. В.	171
Цибіз Г. Г.	108, 134
Цинна В. І.	97
Чернова О. С.	89
Шинкаренко В. І.	272
Шиян Н. І.	12, 80
Шматченко С.	277
Шовкопляс В. О.	335, 336, 369
Штепа О. Г.	18, 58
Шупта І.	57, 66
Щербина Д. М.	161
Яблунівська В.	292
Ярова Ю. О.	272

Зміст

Від упорядників	3
Марина Гриньова: Людина, Учитель, Керівник.....	5
Одnodумці, колеги, друзі, учні про М. В. Гриньову	21
Наукова школа проф. М. В. Гриньової.....	56
Публікації про Марину Вікторівну Гриньову	63
Показчик праць Марини Вікторівни Гриньової	
Окремі праці.....	66
Статті.....	76
Алфавітний показчик праць М. В. Гриньової.....	113
Іменний показчик	127

Науково-довідкове видання

Марина Вікторівна Триньова

Бібліографічний покажчик

Українська мова

Упорядники **С. В. Спірякова, Ю. П. Кращенко,
І. М. Лесунова, Г. Ю. Сорокіна**
Літературний редактор **О. Г. Штепа**
Коректор **О. Г. Штепа**
Художній редактор **С. Р. Денисенко**
Дизайн обкладинки **Г. Ю. Сорокіна**
Комп'ютерна верстка **С. В. Хорєв.**

Здано в набір 25.02.2011 р. Підписано до друку 03.03.2011 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 7,98. Ум. друк. арк. 8,14. Зам. № П-08. Тираж 150 прим.

Видавець: ПП Шевченко Р.В.
Полтава 36000, вул. Остроградського, 2, тел. 0532 502708, 050 3462375
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК №1139 від 04.12.2002 р., видане Державним комітетом
інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України